

REDACTIUNEA,
Administrația și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisorile nerăscuțite nu se
primesc.
Manuscrisurile se restituie
Inserate
se primesc la Administrația
Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena la M. Dukes Nachf.,
Nux. Augenthaler & Emeric Le-
ger, Heinrich Schalek, A. Op-
penk Nachf., Anton Oppelk.
In Budapesta la A. V. Golber-
ger, Ekstein Bernat, Iuliu Le-
pold (VII Erzsebet-körnt).
Prețul inserțiilor: o serie
garmond pe o coloană 10 bani
pentru o publicare. Publicarile
mai dese după tariful și invo-
ială. — RECLAME pe pagina
8-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Număr de Duminică 22.)

Telefon: Nr. 226.

GAZETA apare în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-ri de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-ri de Duminică 8 fr. pe an.
Se primumeră la toate ofi-
cile postale din țară și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
Administrația, Piața mare
târgului Inului Nr. 30. etagiu
I. Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu d-nul acasă: Pe un an 24
cor., pe șase luni 12 cor., pe
trei luni 6 cor. — Un exem-
pliar 10 bani. — Atât abona-
mentele, cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 119.—Anul LXXI.

Brașov, Sâmbătă 31 Mai (13 Iunie)

1908.

Cum am putea să îmbunătățim soarta plugarilor noștri?

Cestiunea aceasta s'a discutat și se discută în Cameră, în Senat, în convenirile noastre sociale culturale, ba chiar în cercuri intime ale prietenilor și bărbatilor cu durere de inimă pentru bunăstarea și înflorirea patriei și a neamului lor.

Și ca ori-ge lucru firesc, cestiunea aceasta ni-se impune dela sine. Patria noastră e o țară agricolă. Pământul ne nutrește, ne îmbracă, ne plătește oficialii, miliția, preoții, învățătorii, advocații, medicii ș. a.

„Plugarii noștri constituie talpa țării. Dela bunăstarea lor morală și materială atârna fericirea și bunăstarea patriei și a neamului nostru.

Iar la adevărată bunăstare și fericire poate să ajungă un popor numai prin învățatură și prin muncă.

Poporul român, plugarii noștri sunt dornici de învățatură; dovadă ne sunt prelegerile populare puse la cale de Asociațiune, cari pretutindenea sunt bine cercetate și cu mult interes ascultate.

Din propria noastră intuițiune și experiență ne putem convinge, că poporul nostru, țărani noștri sunt nește muncitori statornici. Fără pretenții, se îndestulesc cu puțin: a trăi simplu, locuință modestă, îmbrăcăminte simplă și altele.

Poporul nostru e sărac materialicește judecându-l. In schimb însă are o bogăție neprețioasă: forță de muncă, perseveranță în toate lucrările sale, o destoinicie naturală și în executarea celei mai grele munci fizice.

Poporul nostru e înzestrat de Dumnezeu cu o mare comoară. Ii lipsesc numai conducătorii și învățătorii de inimă. Nu-i cine să-l îndemne, să-l învețe cum să-și folosească comoara, cum să-și valorizeze forțele sale moștenite...

Și cine sunt factorii chemați, să contribuie în prima linie la îmbunătățirea stării poporului nostru plugar?

Școala și biserica, preoții și învățătorii; cărturarii și proprietarii noștri dela sate, și institutele noastre de credit și economii sunt acei factori, cari ar putea regenera poporul nostru.

Durere numai, că puținii își implinesc această nobilă misiune. Sau pentru că toți sunt săraci materialicește, sau pentru că n'au pregătirea de lipsă.

E timpul suprem, să dăm viitorilor noștri preoți și învățători o creștere mai reală, mai corespunderătoare misiunii și datorințelor lor în viața practică.

„Preoții, învățătorii și proprietarii noștri dela sate trebuie să premeargă cu exemplul bun întru toate, și în lucrările lor economice. Să le dăm așadar o astfel de educație și instrucțiune, încât să poată corăspunde misiunii lor de regenerare.

Intre factorii chemați să conlucre la îmbunătățirea sorții poporului plugar, vom număra și institutele noastre de credit și economii, de cari azi avem un mare număr.

Scopul acestor institute trebuie să fie nu numai material, ci și moral: ajutorarea clienților lor, îmbunătățirea sorții plugarilor noștri.

Așadar ce-i de făcut?

1. Lângă fie-care centru cultural cum e d. e. Blajul, Sibiuul, Oradea-Mare, Aradul, Gherla, Caransebeșul ș. a. să instituiem și instruiem de model câte o moșie fundațională, unde fitorii preoți și învățători să se introducă în mod practic în toți ramii economiei mici. Pentruca eșind în viața practică, să fie în stare a premerge cu exemplu bun, a povățui poporul încredințat păstoriei și conducerii lor.

2. Institutele noastre de credit și economii, unde numai să poate, să ia în arândă moșii mai mari și mai mici, pe cari apoi să le subarendeze în părțile țărănilor plugari în condiții avantajoase pentru amândouă părțile. Banca să-și primească procentele legale, iar plugarii rodul muncii lor.

3. Preoții, învățătorii și proprietarii noștri dela sate să fie instructorii și tovarășii nedespărțiți ai poporului. Ei să le premeargă cu exemplu; ei să-i învețe cum să lucreze pământul cu un mai mare folos, și cum să folosească deosebitele mașini mici economice.

4. Să înființăm deosebite tovarășii economice, însoțiri și reuniuni. Cu ajutorul acestor mijloace vom deștepta în poporul nostru spiritul de economie, de temperanță și ajutorare reciprocă.

Sau nu poate să câștige poporul plugar 30—50 coroane din un jugăr, când Bulgarii și Sârbii plătesc la noi arândă anuală câte 100—140 coroane de jugăr?

Țărăni noștri din apropierea orașelor lucrează de primăvara până toamna târziu în brazda Bulgarilor.

N'ar putea oare, ca țărăncele noastre să vândă ele leguma, pe care o cultivă un străin în pământul nostru și cu brațele noastre?

Acestea și alte cestiuni din viața practică ar trebui să ne preocupe, în aceste zile grele: în biserică, în școală și convenirile noastre cu poporul.

Să începem regenerarea de jos, din fundament, din școala populară, dacă vom să asigurăm existența și bunăstarea morală și materială a poporului, care alcătuiește, biserica, patria și neamul nostru. Dacă vom pierde poporul, am pierdut totul.

I. F. Negruțiu.

La jubileul „Gazetei“.

Zărnești, 9 Iunie 1908. — Iubite amice! Munca cinstită și rodnică a înaintașilor tăi, continuată apoi de tine cu multă consecință și tact fin, așa, că ai putut trece teafăr prin mari și multe pericole, ți-a oțelit puterile și ai străbătut aici la noi cel dintâiu încă tot în deplină vigoare cu „Gazeta“ un răstimp de 70 ani. Iți doresc, ca tot cu acea bărbăție și cu același zel să conduci pe „mama Gazeta Transilvaniei“ încă mulți ani înainte!

Din acest incident, te rog, a primi și dela mine pentru *fondul jubilar 50* — cincizeci coroane, ce i-am espedat cu asemnare poștală.

Al tău sincer amic

Nicolae Garoiu,
advocat.

București. — Prea stimat D-le Dr. Aurel Mureșianu! Din toată inima Vă felicit și împreună cu mine, prin mine Vă felicită mulți de aci. Muncă de uriaș a-ți depus la „Gazeta Transilvaniei“, pe care cu mândrie și cu iubire o numim noi mama Pressei Române. Cinstit a-ți condus-o înși-vă 30 de ani — vrednic continuator al iluștrilor Bariț și Iacob Mureșianu! Să Vă ajute Dumnezeu ca în adânci bătrânețe să-i serbați cu noi, cei mai tineri, jubileul de 100 de ani. De sigur, că or fi timpuri mai bune pentru toți Românii atunci!

Ion G. Stoian,
advocat și publicist.

Rebrișoara, 1908. — Din incidentul jubileului de 70 ani al vrednicei mame a ziaristicii române „Gazeta Transilvaniei“, Vă rog, să primiți și dela leagănul părintesc al valorosului bărbat, fiu de grănicer și a unuia din întemeietorii „Gazetei“, Iacob Mureșianu, cele mai sincere felicitări, pofind prosperare și realizarea nobilei năzuințe. Trăiască actualul domn director jubilar la mulți, mulți ani fericiți!

Toader Mureșianu a lui Ion a Popi,
proprietar.

Rece-Cristur, 1908. — Prea stimat d-le Murășianu. La felicitările jubileului sărbătoresc de 70 ani, la care cu drag concurge un neam întreg, cu multă caldura și respect mă alătur și eu făcându-mi datorința. Aceasta pe motivul: că din „Gazeta“ am însușit meșteșugul scrierei, în ea mi-am făcut școala de colaborator, tot prin dânsa am apărut interesele noastre românești din Sătmăr în curs de un deceniu. Dea cerul ca tot prin dânsa să putem sărbători egala îndreptățire a naționalităților din Ungaria, sătoase de libertate.

I. Costin,
paroch.

Membrii comitetului parochial din comuna Hălchiu împreună cu alți câțiva membri ai parohiei ne trimit pentru fondul jubilar suma de 17 coroane felicitându-ne la jubileul de 70 ani și dorind directorului și redactorului ziarului nostru încă mulți ani de mănoasă activitate spre binele și fericirea neamului nostru.

Pentru fondul jubilar al „Gazetei“ d-l George Ilie, fruntașul comerciant din Râșnov, ne trimite pe lângă calduroase felicitări la jubileu suma de 5 coroane pentru fondul jubilar.

Orăștie, 9 Iunie. — Ioan Șelmășean, sergent-major Konjica (Bosnia) trimite prin administrația noastră 2 (două) coroane la fondul ziaristilor și felicitări ziarului d-voastră!

Admin. „Libertatea“.

Almașul-mare (comit. Clujului), 10 Iunie 1908. Trimit pentru un număr jubilar al „Gazetei Transilvaniei“ 5 coroane, ear pentru fondul jubilar al „Gazetei“ alte 5 (cinci) coroane, la oaltă 10 coroane, cu cele mai bune dorințe.

Iuliu Poruțiu.

Brașov, ajunul Rosaliilor 1908. — Prea stimat Domnule Director! Timp de treizeci de ani ați condus corabia românismului „Gazeta“, prin valuri și furtuni, ca să ajungă 70 de ani, și sub conducerea D-Voastră ea a serbat două jubilee.

Rog pe bunul Dumnezeu să Vă dea vigoarea tinereței și tărie, ca să ajungeți a serba și pe al treilea jubileu.

Mătrozul I. Spuderca
dela 1884—1908.

Cosniciul de jos (comit. Selagiu) 28 Mai n. 1908. — In anul 1856 eram copil elev la școala din Năsăud. Spre norocirea mea un prietin al meu mai înaintat în etate mi-a dat un număr din „Gazeta Transilvaniei“ zicându-mi: *cește și tu „Zeitung!“* Atunci așa le ziceam noi la ziare. (Acesta a fost cel dintâi număr ce l'am văzut.)

După scurta mea pricepere am cetit și așa de drag mi-a fost încât cu lacrimi în ochi am rugat pe bunul Dumnezeu să-i dea existență lungă și mie să-mi ajute să ajung timpul, ca din propriile mele căștiguri să mă pot face și eu abonent la mult iubita foaie și mamă bună a națiunii române.

Profunda mea rugăciune o-a primit milostivul părinte, că după ce am ieșit în viața practică începând din anul 1863 cu

puțină intrerupere până în present am fost abonatul bunei noastre povățuitoare „Gazeta Transilvaniei“, care după un lung timp de luptă acuma își serbează jubileul.

Har Domnului, că și eu și ea am ajuns vârsta bătrânețelor.

Indură-te Dumnezeu al neamurilor! Din adâncul inimei mă rog, ajută și în viitor, ca scumpa noastră „Gazeta Transilvaniei“ ca un far strălucitor să lumineze în calea națiunii române încă mulți favoritori ani; iar ilustrului, neobositului și laboriosului său director, în persoana căruia neamul nostru mult a stimat și stimează pe omul păcii, al concordiei între diferitele popoară și confesiuni din patria noastră mult iubită, cu toții îi dorim viață lungă, senină și deplină fericită.

Macedon Boțian,
învăț. pensionat.

NB. Cu aceasta ocaziune prin asem. postal trimit 1 (una) coroană pentru fondul jubilar al „Gazetei“.

Mihăești (lângă Reteag), 7 Iunie 1908. — Vă felicit și eu la jubileul măreț dorindu-vă din toată inima viață îndelungată și perseveranță întru apărarea drepturilor noastre naționale.

Pentru fondul jubilar trimit 1 (una) coroană 50 bani.

Șt. Bușifia,
preot român.

Rosaliiile.

Domnul nostru Isus Cristos, după învierea sa, a mai rămas pe pământ 40 de zile și s'a arătat mai de multe ori apostolilor, după aceea s'a înălțat înaintea lor la cer din muntele Maslinilor. Apostolii s'au întristat, dar ingerii Domnului i-au îmbărbătat, zicându-le: „Bărbăților galileieni, ce vă întristați, bărbăți! acesta, pe care-l vedeți că se înalță, veți vedea cu trupul, iarăș va veni pe pământ pe cum îl vedeți, la judecata cea de obște, ca să judece pe toți oamenii, pe cei buni și pe cei răi!“ Apoi au adaus: „Peste zece zile va trimite pe Duhul sfânt, ca să vă mângăie și să vă lumineze.“

Și așa s'a și întâmplat. Dela pogorârea Duhului sfânt cuvântul apostolilor a câștigat putere insușită și sute de mii de păgâni își părăseau legea păgână și se făceau creștini, urmând cu drag ținta ce duce la fericire.

Popoarele de azi, cari se numesc creștine, toate poartă oare cu sfințenie steagul curat și glorios al lui Cristos? Oare iubesc pe Dumnezeu și pe deaproapele lor, așa pe cum au iubit creștinii cei dintâiu? Oare nu s'a încuibat în ele: ura, pisma și cearta? Oare dacă au părăsit binele și au urmat răul, țin căința adevărată?

Să spunem verde, fraților, că oamenii în mersul vieții lor nu urmează întru toate poruncile sfinte și măntuitoare. Dumnezeu a lăsat omului limbă în gură, ca prin ea cecece cugetă să se poată intrupa prin graiu viu, mai departe ca să laude și să preamărească pe bunul Dumnezeu, și să învețe pe deaproapele său. Omul însă, în loc să se apropie tot mai tare de Dumnezeu, mai mult se lapdă de Ziditoriul său prin păcate,

prin vorbe micșorătoare și blăstămătoare. In loc să meargă totdeauna în Dumineci și sărbători la biserică și acolo să preamărească pe Dumnezeu prin rugăciuni și cântări frumoase, mai bucuros merge în localuri neieritate, spre a-și arăta ura, disprețul și nepăsarea față de ce e sfânt, bun și măntuitor.

Unirea, însuflețirea și iubirea nefățărta, toate pedecile le învinge, și aceste arme sfinte, cari călăuzesc la biruință, la mulți oameni și la multe popoare lipsesc.

Să nu ascultăm de dușmanii noștri, ci numai de adevărații apostoli firești ai poporului. Să nu umbliăm pe cai rătăcite, ce duc la peire, ci uniți odată în cugete și în simțiri, disciplinați, bine organizați, plini de bărbăție și însuflețire să mergem pe calea cea dreaptă ce duce nemijlocit la biruință...

Oamenii fără suflet, fără lege, fără Dumnezeu, nu vor încunajura mânia și urgia lui Dumnezeu. Nu bine, ci blăstăm va veni asupra celor, cari trăesc cu viclesug, cari calca în picioare legea și virtuțile creștinești, cari trăesc cu planuri și scopuri diavolești și se joacă cu poruncile sfinte. N'avem trebuință de ură, pismă, ceartă, de ponegrirea numelui cinstit al deapropelului nostru, ci de disciplină, muncă cinstită, iubire nefățărta față de toți fiii poporului nostru și de unire, căci în unire e puterea, în putere e biruința, în biruință fericirea.

Duhul sfânt învață, sfințește și cărmuește biserica lui Christos în mod miraculos. Cel obidit, întristat și bolnav, acolo să alerge, căci va afla tărie, mângăiere și balsam vindecător. Acolo, la altarul Domnului, propovăduiește păstorul sufletesc cu mare dragoste și însuflețire cuvintele măntuirii, cari sunt cuvintele Domnului Christos. Acolo, fraților, în biserica lui Christos aflăm liniște sufletească. Acolo, învățăm, să ne iubim cu dor fierbinte limba maicii noastre, legea părinților, moșilor și strămoșilor noștri: să ne alipim și să ne iubim tot mai mult dulcea patrie, care a fost scaldată în sânge de moși strămoșii noștri. *Acolo învățăm să sprijinim așezămintele noastre culturale și să jertfim pentru biserică și școala noastră, pentru aceste edificii monumentale, cari revarsă lumină și cultură creștinească peste întreg poporul nostru scump și iubit.*

Împărate ceresc, mângăitorule Duhul adevărului, carele în ziua de sf. Rosalii te-ai pogorât peste sfinții apostoli în forma limbilor de foc, luminându-i și dându-le darul înțelepciunii, ca să învețe pe fie-care popor în limba lui, ocrotește-ne, mângăe-ne, învață-ne, luminează-ne, sfințește-ne

sufletele și inimile dușmanite și slăbite de spuza năcazurilor ce se arunca asupra noastră cu groază, ca să ne nimicască existența și viitorul nostru, în care ne punem toate nădejdiile.

Duhul adevărului și al dreptății fi armă și putere nebiruită poporului nostru. Trimite raze de lumină cerească asupra lui, ca să se deștepte din somnul neștiinței și al nepăsării, și luminat de razele culturii să-și implinească menirea sa pe acest pământ.

În casa Ta Doamne, în sfânta biserică te laudăm și te rugăm cu dor fierbinte: unește poporul Tău, care totdeauna a fost până acum statornic în credința față de vecinul Dumnezeu, alungă dela el zavistia, cearta, ura, pisma, nepăsarea. Aprinde în el focul dragostei față de neam, limbă, lege și vatra străbună.

Sărbătorile sf. Rosalii să aducă iubitelui nostru popor înțelegere, unire, pace și dragoste nefățărta, ca uniți odată în cugete și în simțiri să poată lucra tot Românul pentru binele neamului său și fericirea țării noastre.

Ioan Toduț,
învățător.

Revista politică.

În cele două zile ale Rusaliilor gregoriane, s'a ținut în B.-Ciaba primul congres al partidului țărănesc din Ungaria sub prezidenția cunoscutului luptător pentru drepturile poporului A. Achim, fost la timpul său și deputat dietal. Două sute optzeci și patru comune de pe șesul ungar au ținut să trimită delegații lor la acest congres. Din Budapesta au sosit și trei deputați și anume A. Pető, deputatul partidului țărănesc din Ciaba, Dr. A. Vlad și Milan Hodza, salutați în mod foarte călduros de către cei întruniți. Duminecă la ora 9 și jum. a deschis congresul presidentul A. Achim, arătând că scopul congresului este de a cere: „drepturi și pâne“ pentru popor, a cere votul universal dela Andrassy, în caz de lipsă a-l căștiga cu forța. Ca chestii de discuție pune la ordinea zilei patru puncte de o importanță mare și anume: Cestiunea votului universal, introducerea dărei progresive, statificarea tuturor școalelor și introducerea prin lege a învățământului gratuit.

După vorbirea lui Achim a cerut cuvântul deputatul cercului A. Pető, mai apoi d-l Dr. A. Vlad, care a zis cam următoarele: „Un popor, care este asuprit, trebuie să grijească însuși de ușurarea sortii sale. Se bucură văzând că țaranul maghiar a pus umărul cu țaranul român și slovac pentru de a eluța cu puteri unite drepturile, cari li-se cuvin după dreptate. Și dacă poporul voește

ceva, aceea se și implinește, pentru că poporul este temelia statului și nu cei 10,000 de grofi și baroni. Apărarea drepturilor celor mici și mulți o vede numai prin introducerea votului universal, al cărui aderent se declară a fi. A mai vorbit în același înțeles și deputatul Hodza, în limba slovacă, îndemnând la luptă pe muncitori.

După Hodza, a luat din nou cuvântul presidentul Achim, criticând într-o lungă vorbire, activitatea guvernului național coaliționist, care în cestiunea votului universal s'a dovedit de incorect, căci până a nu ajunge la putere a făgăduit într-una votul universal, iar acum când introducerea lui nu ar suferi nici o greutate, se ferește de dănsul ca de foc. Deci partidul nu poate avea încredere în acest guvern. Cu atât mai mare încredere are însă în Maj. Sa. Propune de a se adresa Maj. Sale telegramă de omagiu. Congresul primește propunerea și se expediază telegrama propusă.

În ședința de Luni s'au aranjat și desbătut cestiunile interne ale partidului. S'a adus în discuție și cestiunea unei greve a lucrătorilor agronomi, discuția în direcția aceasta a oprit-o însă fibirul prezent. S'a amintit și posibilitatea unei apropieri către partidul social-democrat, din punct de vedere tactic. Apoi congresul s'a declarat de încheiat.

Alaltăieri *dieta ungară* și-a reluat activitatea, continuând desbaterea proiectelor dela ordinea zilei. În ședința de astăzi se va începe probabil desbaterea proiectului de lege privitor la *învățământul popular gratuit*. La desbaterea acestui proiect deputații naționaliști vor lua cuvântul, prezentând mai multe schimbări. Dieta va lua vacanțe de vară pe la sfârșitul săptămânii viitoare.

Precum știm *Românii din Bucovina* au intrat în partidul social-creștin din Austria. Din acest incident primarul Vienei Lueger, șeful acestui partid, a răspuns la hotărârea Românilor cu următoarea telegramă, dată la adresa păr. C. Morariu: „Primarul Vienei salută cu căldură hotărârea d-voastră și propune a lupta cu energie pentru interesele creștinilor din Bucovina.

Evenimentul cel mai important în politica exterioară este azi fără îndoială *întâlnirea Împăratului Nicolae al Rusiei cu Regele Eduard al Angliei*, care a avut loc Marți în portul rusesc Reval. Motivul exterior este întoarcerea vizitei ce regele Eduard o

datora de mult Țarului. Cumcă întrevederea nu se mărginește numai la acest act de curtoazie, o dovedesc pregătirile mari ce s'au făcut pentru ea și împrejurarea că regele englez s'a încunajurat de-o suită neobicinuit de mare și strălucită, compusă din cei mai de frunte reprezentanți ai ocăruierei, ai armatei și ai flotei. Țarul a dus cu sine pe prim-ministrul Stolypin, pe ministrul de externe Iswolsky, apoi încă un ministru și alți înalți demnitari.

Se știe că Rusia are mare lipsă de ași întări prestigiu chiar înăuntrul împărăției și că tot așa de mare lipsă are și de un non imprumut, iar toate acestea ea sperează a le dobândi prin raporturi amicale mai strânse cu Anglia. Nu numai Rusia însă își are planurile sale, ci și regele Eduard. Aceasta reiese limpede din toasturile cu cari s'au salutat cei doi suverani a celor mai puternice împărății la Reval. Țarul Nicolae II a zis că e încântat de acordurile din timpul din urmă între guvernul său și cel britanic și că dorește tot mai strâns legături pentru viitor.

Regele Eduard al Engleterrei a răspuns zicând, că subscrie tot ce a vorbit nepotul său împărătesc și că încă de aci înainte se așteaptă că cea mai nouă apropiere — înțelege vizita dela Reval — va oferi celor doi monarhi ocaziune să săvârșească lucruri de mare importanță. Asigurarea, pe cari au făcut-o ambii împărați, că și de astădată vor numai întărirea păcii, este mai mult convențională, și să simte printre șire că regele Angliei s'așteaptă la niște mari rezultate dela înțelegerea sa cu Franța și Rusia.

Alarmată de știrea ținerii unui congres al ziaristilor români prevedința polițienească a statului nostru »constitutional« s'a grăbit a-și exercita controlul ei preventiv. Deja ori dimineață proprietarul ca și redactorul foaiei noastre au primit dela căpitănia orașănească din Brașov următoarea politicoasă invitare:

»Vi u vă adresa, «timate domnule, provocarea, ca să binevoiti a vă prezenta în ziua de 12 l. c. la 9 oare a. m. la subscrierea căpităniei polițienească, în afacerea congresului ziaristilor, ce se intenționează a se ținea. — Brașov 11 Iunie 1908. Căpitănia polițienească. — Această provocare este înregistrată cu No. 4666/1908, poartă sigiliul poliției și e subscrișă de vicecăpitănelul poliției dl Bolesch.

Presupunând că pasul acesta al poliției noastre locale, trebuie să fi fost precedat de o provocare adresată ei dela Budapesta, ne-am grăbit a urma invitării la ora fixată.

D-l Dr. Mureșianu, deși încă suferind, n'a pregetat de a se înfățișa în persoană, fiindcă a ținut să dea însuși lămuririle de lipsă, ca să nu se nască neînțelegeri, cari ar fi putut să stingherească ținerea liniștită a consfătuirii intime, conchamate de d-sa pe ziua de 14 l. c. în cestiunea fondului jubi-

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Poetul și via.

(după Alexandru Petőfi).

Nu mi-e dor și nici n-alerg eu
Să culeg cununi de lauri.
Dragi copile, haideți toate
Și cu viță verde-a viei
Îmi încoronați voi fruntea,
Căci și-i așa ursita viei
Și-a poetului i-aceeaș.
Și poetul ea și via
Lumii-și dă suflarea vieții.
Sufletul vieții vii-i vinul
Și-al poetului cântarea.
Dacă vinul și cântarea,
Sufletul, ni l-am dat lumii
Ne totim în brațul morții.
Iar când morți vom fi de mult,
În suflarea vieții noastre,
Cu cântarea și cu vinul,
Își petrece lumea —

Vasilie Stoica.

Traian la Tapee (Tapia).

Pe câmpul luptei din 102.

O zeule teribil cu inimă de piatră
Dă, rupe, risipește, făți voia toată
Căci cerul de veirupa vei locui Tartarul
De vei surpa pământul îți va cădea
„Fecioresc“ din popor.

Splendid strălucesc turnurile bisericeii în ooreola dimineții din Maiu, sonor lovește'n arama clopotelor signalul împărțitor de timp, cumpăna alunecă și'n patru părți se împart patru tunete peste orașul ce doarme în dulce liniște, visând legănat de murmurul undelor Timișului, parfumat de zefirul înrouat al linului vânt călător, tălmăiat cu mirezmele înfloritelor ghihrande de grădini, balzamat cu aerul curat de pe dealurile istorice, cu dulce parfumare a viselor libertății a neadormitelor oftări chiamătoare la ridicarea înaltei frunți și la privirea înjur »de tine«, — da, căci peste »Câmpul Libertății« dela Lugoș, rouă argintie cade din seninul cerului pacinic, florile se deschid în lacrimi de rouă tremurătoare, frunza și iarba își leagănă creștetul neîncrezător, iar norii cerului plutind peste acest loc să-n vrăjbesc, și fulgere

fără tunet alunecă dela »Câmpul Libertății« până la »Câmpul Zăului« în fața Tapeei.

O palmă de loc, un pas, pentru strămoșii noștri Titani, iar pentru noi, câmpii aceștia sunt în depărtare unul de altul la 10 kilometri și de 1806 de ani — cu veacuri.

Cuprins de emoțiune mă las răpit de spiritul trecutelor veacuri, și privesc melancolic peste vasta câmpie, unde nepoții mamei Rome s'au adunat pe vremuri a se număra, căți ștejari au mai rămas verzi și neatunși de trăzneteale negrelor veacuri furtunoase din trecut.

Sunt pe drumul gloriosului Traian către Topi, și privirile-mi cad spre răsărit, departe, unde în albastrul cerului învăluit să zărește un covor de mătase albă pe vârful unui uriaș munte înalt, — căci munte este acesta nu fantomă, martor vechiu povestitor al iubitelui nostru neam românesc. E vestitul Retezat, care a văzut cu ochii căderea Daciei, care a purtat norii de pulvere și abură de sânge ai legiunilor lumei, care privind lung cursul Timișului, au văzut pe Cezarele Traian jertfind pe altarul din »Câmpul Zăului« berbece și bou zeiței Victoria și alui Marte. —

Și privind prima sărutare a razelor aurite a soarelui depuse pe giulgiul alb al uriașului munte, mă aflu în marginea câmpiei, la poarta lui Ion Popoviciu Dascălu, curatorul sfinței bisericeii din piață, și Român verde, drept credincios și iubit de patria străbună, neamul său și legea marului Dumnezeu.

— Frate dragă, însoțește-mă până la Tapia, nu știu locurile, nu știu drumurile, nu sunt cunoscut pe aici, — și am dor nestins să văd cu ochi aceste locuri, unde atâtea mii de legionari și-au vărsat sângele pe vremuri, pentru-ca noi, — nepoții lor să avem țară, liberă moșie, drepturi ome-nești și pace binefăcătoare.

Răspunsul fu că mă duse în casă, și un discurs înfocat să încep, spunându-mi multe istorii despre legendarii noștri strămoși, în vreme ce prinse pe »Pintea« și »Decebal« la trăsură, — mai chiamă din vecini pe redactorul Nicolae, — și-acuma trei înși sbucam către Tapia, pe drumul ce duce prin romantice cotituri adumbrite de picioarele munților, — spălate de valurile Timișului, — și par'că animalele simțiau dorul nostru, căci ne răpiau cu coamele în vânt și cu urechile ascuțite ne hiezând o întoarsură către cotitura dea-

lar al »Gazetei«. Lămuririle s'au dat, iar Dr. Mureșianu a asigurat pe d-l vice-căpitan Bolesch, că a știut și știe bine că după usul și ordonanțele dela noi conchermarea unui »congres« al ziaristilor români, ca întrunire publică, ar urma să fie anunțată cu 24 ore înainte de ținerea ei, autorității polițienești.

Cu aceasta s'a terminat audiența noastră la poliție și am rămas cu impresiunea, că d-l vicecăpitan s'a convins, că deocamdată nu amenință încă primejdia întrunirii unui congres al ziaristilor români și că se tratează scurt și cuprinzător numai de o consultare cu totul privată și confidențială a câtorva persoane, care nu poate cădea nicicum în sfera de activitate a poliției.

Iarși pădurile noastre de pe Țara Oitului ș. a.

(Fine.)

Stejarul propriu zis.

1. Stejarul propriu zis — sau stejarul cu codiță ung. (kocsános tölgy) nemț. *Stieleiche* (*quercus pedunculata* sau și *Quercus robur* și *qu. robustissima*), este acela, care este mai ră-pândit la noi, căci se găsește între dealuri, la câmp și la baltă și mai puțin la munte. Arare ori însă să se găsească el singur în masive pure, ci mai totdeauna în amestec cu alte specii de copaci — cu fag, carpin, ci mai mult cu esența predominantă în stejarișe, și faeg, ori cu alți tovarăși și semeni de ai lui cu gorunul, gârnița tufa vioasă, cerul. Climatele calde și secetoase ca și cele de tot umede nu i prea convin. Însă în climatele mai recoroase el formează până la 85% din totalul masivului, d. e. în pădurile din Ciocracul Perșanilor din Țara-Oitului și în pădurile din Țara Bârsei și de pe Ardeal, apoi în Bănat dela Pecica la Arad de asemenea pe la Soborșin și Bulciu 30—40%, în Moldova lângă Tîrgu Neamțu 50—60%, în pădurile deloase din Oltenia numai 20—30%, La Severin era unul singur, în stejarișele de acolo, pe domeniul Coroaneli dela Gherghița, între Ploiești și București 30%, în pădurea Comana spre Giurgiu 5—10%. Masive de stejar pedunculat pure, aproape că nu există de loc, și nici că se pot forma din cauza coronamentului lui ușor și slab — și a frunzei sale rare, căci el singur nu-și poate conserva umiditatea necesară, de care el are absolută nevoie, și atunci coarona lui rară și estinsă nu se poate încheia bine în masiv, și nici tulpina nu se desvoaltă în deajuns, ci are o mare predispoziție spre ramificare.

Crescut solitar în poieni și goliști etc. din cauza aceasta el formează totdeauna o coroană puternică, care începe la 2 m. de asupra pământului și se întinde în lături ajun-

gând până aproape de pământ, ca să și acopere singur baza, ba de multe ori și tulpina i-se substituie și desface în niște ramuri și crengi puternice în detrimentul formării și creșterii în tulpină și atunci în loc să ne dea lemn de lucru, ne dă numai lemn de foc. În marile păduri ale Codlei, în 40 ani aproape stejari bătrâni nu au crescut nici cu un metru în înălțime.

De aceea el trebuie ținut totdeauna în tinerețe la strâmtoare din partea altor esențe, cari să-i impedeze ramificațiunea excesivă, și să-i conserve și răvneala necesară. Crescut în masiv încheiat și bine dirigeat la tinerețe, el poate să ajungă să aibe o tulpină dreaptă ca luminarea, de 30—40 m. și mai bine, să aibe o grosime de 1—2 m în diametru și perfect sănătoasă și o periferie a coroanei de 30 m. El trăiește 5—600 ani și mai mult, totuși în termin mediu el rămâne perfect sănătos numai până la 200 ani. Creșterea lui intensivă este între 20—40 ani; fructificarea lui începe la 40 ani, iar pe terenurile, cari nu-i sunt proprii, ceva mai târziu între 60—80. Desvoltarea lui cea mai mare și totodată epoca de tăiere cea mai nimerită este între 120—140 ani. După Feistmantel și Pressler stejarul pedunculat pe terenuri favorabile, dă la 20 ani 34 m³ de lemn, la 40 ani 87 m³, la 60 ani 159 m³, la 80 ani 228 m³, la 100 ani 305 m³, la 120 ani 394 m³, la 140 ani 456 m³. Deci peste 140 ani nu este consult de al ținea în picioare, căci d'aci înainte creșterea lui se sistează cu totul, prea des vârfurile și unele din crengile laterale se usucă și tulpina încă se vatămă prin apa ce se lasă pe ciotă și scorbura în jos

Stejarul pedunculat crește cu deosebire între dealuri și pe mături. La munte el nu se urcă mai mult de 500—600 m. pe care el le lasă gorunului, dar ocupă cu preferință poalele și coastele cu plante dulci ale dealurilor, văgăunele și paraiele cu ape curgătoare, și cu umezeală statornică. Unde se găsește în societatea tovarășului său demn a gorunului, — gorunul ocupă mușea și creșterea dealului, și la munte cu fagul și bradul — iar stejarul pedunculat, poalele și văile cu multă rouă și umezeală, câmpia și luncile bogate.

Noi Români de dincoace de munți avem în a noastră absolută stăpânire, lemnărie de tot felul bună de exploatat în valoare de una sută milioane, în pădurile noastre, pe cari părinții noștri ni le au păstrat cu crunte sudori de sânge și ni le au transmis nouă, pe multe locuri încă neatinse de seure.

la ales Decebal, căci pe acest deal, până la Sarmisegetuza drum avea, — și coama sa nu era întreruptă sau împiedecată de nimic.

De aceea dar acestea cumpline întăriți înelare, și triumfulare la intrarea între munți, peste cari azi spicile de argint își ridică florile de aur în adierea vântului primăverii legându-se florite; erburile și izvoarele de munte șoptitoare vorbesc despre timpul trecutului când ploae de săgeți curgea pe aici, și pe alor urme izvoarele roșii de sânge în ocean s'au adunat, căci popoarele unei întregi lumi s'au luptat aici, pentru câștigarea minunatei zăne »Ileana Cosinzeana« din coșite rugăi cântă, cu părul de aur cu sinii de smaragd cu ochii de stele și obrăzi în-gerești, — a minunatei Dacii, — țara zeilor și a eroilor, — Transilvania, patria Uriășilor, Ardealul țara cu dorul.

Gomilele rămân tăcute ca mormântul sacru al bravilor eroi, — și noi eșim din sat către »Feciorescul«, — lăsând Valea-Caprii în stânga, lângă piciorul dealului »Feciorescul« se află »Valea Turcului«. O înfundătură prăpăstioasă, stâncoasă — pădureteacă, — și la piciorul pădurei căruța se întoarce, — animalele se

Mai avem în dealurile și munții noștri materii prime nestimate, de alte zecimi și sute de milioane coroane, în căderile și cursurile iuți de apă din văile și satele noastre, avem sute de mii de cai putere, *cărbune alb* ca forță motrice de luminat și încălzit, pentru a le pune în valoare, noi dispunem de cele mai multe brațe ieftine și viguroase, cari caută angajament și câștig în afară în țările de peste ocean, — avem sporul cel mai mare al populațiunei; avem și o clasă cultă, școale și biserici bune, cari să-l îndrumeze pe țaran la o muncă rațională și mai productivă; avem în băncile noastre capitaluri suficiente, adunate din sudoarea opincei în cei 30 de ani din urmă, cari ne fac independenți de străini; și pentru fructificarea lor ne îndrumează către industrie și comerț; avem căi ferate și șosele bune la toate satele și văile noastre și comunicațiune directă și plămâni de respirație în spre mare tot către ai noștri, și printre ei putem și noi răsufla mai liber, și comunica cu lumea întreagă fără trebuința de a ne renega neamul și limba, și fără de talmaci și de intermediari străini!

În agricultura și economia de vite, unde noi dădeam pe clăcași și cei mai mulți muncitori și pe păstorii născuți, am rămas în urma altor popoare cu sistemele noastre vechi de producțiune erezite din moși strămoși sub raporturile economice schimbate, și cari nu se mai pot menține, dar cari modificate ne vor da un venit îndoit și întreit decât cel de până aci.

Să păstrăm deci cu sfințenie ceea ce posedem și să căutăm a ne emancipa și economiceste de tutela străină — »ni prin noi înșine«.

Dr. G. Maior.

Din România.

București, 28 Maiu 1908.

Academia Română, ca de obicei, publică și în acest an premiile sale, pentru câți-va ani, între cari, premiile cari urmează a se decerne în sesiunea anului 1909 sunt următoarele:

Marele premiu Năsturel, de 12,000 lei pentru o lucrare de orice natură publicată dela 1 Noemvrie 1904 până la 31 Decemvrie 1908.

Premiul Adamachi de 5000 lei, divizibil, pentru o lucrare de literatură sau filologie, publicată dela 1 Noemvrie 1905 până la 31 Decemvrie 1908.

Premiul Eliade Rădulescu, de 5000 de lei, pentru o lucrare istorică, economică, juridică, sau filozofică, apărută dela Noemvrie 1904 până la 31 Decemvrie 1908.

Premiul Neuschotz de 2000 de lei pentru o lucrare tratând despre industria casnică la Români, în trecut și prezent.

Premiul Al. Bodeșcu, de 1500 lei,

pentru o lucrare asupra elementului național în poezia lui Eminescu.

Marele premiu general Ioan Carp de 7000 lei, pentru o sintaxă a limbii române.

Premiul Alexandru Ioan Cuza, de 20,000 lei, pentru o istorie a Românilor dela Aurelian și până la întemeierea Principatelor.

Premiul Lazăr de 5000 lei, pentru o lucrare asupra politicii agrare a României și influența sa asupra stării economice și sociale a populațiunei rurale.

Premiul Adamachi de 5000 lei divizibil, pentru un studiu asupra țintărilor ca propagatori ai malariei.

Duminecă au avut loc la Filaret serbările Federațiunii tuturor societăților de gimnastică din țară.

A luat parte peste 450 de gimnastici din toată țara, cari s'au produs atât de bine și frumos, încât au smuls aplauzele tuturor celor ce au luat parte la exercițiile lor din Arene.

S'au făcut exerciții de ordine, de ansamblu, și separat și la aparate, având întâietate, indecebi în exercițiile de ansamblu, societatea din Craiova, care a și fost premiată a doua zi Luni, când societățile au plecat din Capitală.

Pentru serbarea lor din anul viitor toate societățile se vor întruni în Craiova, în urma hotărârii luate de comitetul Federațiunii. M.

Marea serbare dela Viena.

Viena, 12 Iunie. (Telegr. specială a »Gaz. Trans.«) *Conductul festiv s'a ținut azi, vremea fiind foarte frumoasă, și a culminat într'un omagiu spontan în-suflețit pentru împăratul*. Defileul de mai mult de 20 de mii de persoane, a durat 4 oare. Interesul și simpatia publicului au fost enorme și toată festivitatea a decurs în cea mai deplină ordine, fără de nici o conturbare.

„Adânc mișcată de mărețele manifestări făcute memoriei iubitului meu frate Ciprian Porumbescu cu ocazia comemorării a 25 ani a morții sale, viu a aduce mulțumiri pe calea cea mai întinsă societăților culturale, care într'o unire au contribuit și au aranjat comemorarea în diferite locuri.

Mulțumesc în special Societății »Ciprian Porumbescu« din Suceava, sub al cărei patronaj s'a restaurat mormântul și care s'au transportat cu toții la Stupca spre a asista la parastas.

Mulțumesc asemenea societății »Reuniunea de cântări din Lugoj« și societății »Carmen« din București, cari au fost primii inițiatori ai acestei serbări.

Marioara L. Rațiu
n. Porumbescu.

Stirile ultime pe pag. VI-a.

lului (Tabor) astăzi Golumba, de pe a cărui platou Traian cu conzului săi urzi stragema atacului, contra întăritului și viteazului Decebal.

Gomilele Dacilor.

La intrarea în strâmtoarea dealurilor dela Tapia spre Timiș, se află urmele cumplitelor întăriți, a forturilor cari au închis drumul uraganului Roman. Comuna e pitoresc sămănată între dealurile împădurate și grădinile vaste cu pomi deși ascund casele frumoase văruiate ale locuitorilor, încât privind din departare, îți par niște ouă albe într'un cuib de mătase verde, — îți par ouăle vulturilor puse în cuibul vechilor stânci din munte peste care edera se imbină, dar mai tare seamănă cu un vechiu cimiter. ce-și are monumentele neperitoare, criptele albe ce spun cu slove mișcătoare mărirea celor aci înmormântați, — iar în deal frumoasa bisericuță cu crucea-i scilpitoare în raza soarelui, — printre stejarișe pădure și pomii grădinilor, pare a documenta, că aici sunt mormintele Dacilor și ale Românilor, ale strămoșilor noștri oseminte zac aici. Piciorul de munte, dealul azi numit Golumba, la a cărui piezișe coastă între înfundătura văilor să află Tapia. De aceea zice-se, că

liberează din frâne și zebale, se praponesc în erba bogat înflorită, ear noi ne descoperim capetele și pre frunțile asudate de dogoarea soarelui ferbinte, vântul pribeag șopotilor, scutură lacrimi de rouă de pe frunzele stejarișilor »Feciorescului«.

La stânga în azurul îndepărtat se învâluie în norii cerului Retezatul, ca un sfânt moșneag urias, în dreapta undulează vastul șes al Timișului, care se vede serpuind printre holdele bogate de spice ca o sajbă de argint scilpitoare în raza globului de foc ceresc.

Lugojelul se ridică pe țărmlul de dincolo, cu pitoreștele-i case, iar plopii deși înalți apar în mijlocul șesului, ca niște solii amenințatori, cu frunzele lor scilpitoare, ca solzi de oțel, par învăscuți solii în scutecele ferecate și arme oțelite.

În extremul vederei dincolo, se ridică pieziș muntele Zglemân, la Oloșag. Deci între Tapia, Oloșag, Lugojel. La poalele munților, se întinde Câmpia adânc frământată cu sângele Romanilor. Aici este »Câmpul zeului«.

Pe acest loc toți trei, cuprinși de emoțiunea momentului sărbătorec, când știți, că sub fiecare pas și urmă ce o faci, este glia din carnea și oasele eroilor stră-

moși, că spicile de grâu din sângele lor cresc, că stejarișe de pe munte din grinda pepturilor romane au rasărit pe aici, — și perduți cu privirile spre Biserica-Albă, ne lăsăm transpuși în spirit cu 1806 ani mai în urmă, — când marele Cezare Traian în anul 101 d. Hristos furtunatic a venit din Roma cu legioanele și conzului săi, ca să pedepsească și răpună pe unarele erou, pe îndrăznețul și în veci neînvinșul Decebal, care cu al său popor a supus și Roma la Tribut sub Domițian, Roma, la a cărei privire tremura întreg pământul, ea a fost desconziderată de Leu-Paraleul din răsărit, de puternicul Decebal.

Căci țara sa munții înalți până la nori o încunjurau, Marea îi uda poalele sale, mândru șiera Decebal și mândră era a lui țară, temut era el și erou poporul său.

Dupăce legiunile s'au ciocnit cu anteposturile lui Decebal la Dunăre, el treptat s'a retras, ca să-i atragă pe inimici între munții săi, între giganticele stânci de peatră, ca în prăpastiile cu pereți de aramă a munților săi să le facă prohodul.

Și acest șes, dela Biserica-Albă până sub Retezatul, pas de pas a fost eluptat de strămoși prin mult sânge și pierdere.

Iar în acest moment imaginea sparge

Societatea Română-ortodoxă-jubilară-imperială

pentru zidirea unei biserici și înființarea unei comunități bisericești în Viena.
I. Löwelstrasse, 8.

Publicăm cu plăcere următorul apel călduros, asupra cărui atragem luarea aminte a tuturor Românilor de bine:

Mult stimat d-le Director!

E o veche necesitate și un vis tot atât de vechi al Românilor din Viena și al fraților de sânge, cari sunt atrași de acest for al culturii — să și aibă în rând cu celelalte neamuri, propria lor biserică națională greco-orientală și parochia lor autonomă, — unde sufletele lor să se închine în graiul strămoșesc către Cel prea înalt.

Acuma, cu prilejul fericit al serbărilor jubilară pentru împlinirea domniei de 60 ani a împăratului și Regelui Francisc Iosif I, dragostea creștinească și românească ne-a dat tăria de a hotărâ și de a începe plini de încredere munca fără de preget pentru realizarea acestui vis, cerând întru aceasta sprijinul binecuvântat al fraților în Domnul și al fraților de sânge de pretutindenea.

Insemnătatea și folosul național al înălțării unei biserici și parochii greco-orientale române în Viena, socotim că nu mai trebuie lămurită de aproape. Cine n'ar cunoaște, pe cine nu l'ar mișca multele și frumoasele amintiri, cari leagă trecutul nostru de falnica cetate habsburgică, supt zidurile căreia inima românească a lui Vodă Șerban Cantacuzino și a ostașilor lui, nevoiți să stea în tabăra turcească, băteau totuși pentru biruința Crucii? Cine nu știe câtă recunoștință avem de purtat așezămintelor de cultură ale Vienei, în cari și-au făurit armele pentru dezrobirea noastră națională atâția mari bărbați ai neamului românesc ca Gheorghe Lazăr, Mitropolitul Andrei baron de Șaguna, Mihail Eminescu, etc.? Câți dintre ai noștri de astăzi n'au avut sau nu au un frate, o rudă ori un prieten, care să-și fi agonisit ori să-și agonisească învățătura în Viena?

Și pe zi ce merge, rolul cultural al Vienei pentru neamul nostru sporește. Falnica cetate face astăzi legătura directă între noi și cultura apuseană.

Se cuvine deci, ca miile de Români, locuitori statornici ori numai trecători prin Viena, să și aibă în sfârșit lăcașul sfânt, unde să se poată închina Domnului în scumpul nostru grai strămoșesc.

Se cuvine ca o mândră biserică și o parochie românească bine organizată să adune și mai mult la vatra credinței creștinești și a simțirii naționale pe Români Vienezi și să dovedească străinilor vrednicia noastră.

Se cuvine în sfârșit ca urmând pilda altor neamuri, cu timpul să se clădească pe lângă parochie și un mare internat pentru studenții români de pretutindenea, cari își urmează studiile la Viena.

Pentru aceste scopuri mărețe, pe cari nădăjduim a le ajunge cât mai curând spre folosul și slava bisericii și neamului nostru

— fie-ne îngăduit să apelăm și la sentimentele d-voastre naționale indeobște cunoscut, rugându-vă a îndemna pe toți bunii Români și creștini să ne dea o mână de ajutor.

Viena, Iunie 1908.

Pentru comitet: Alexandru Lupu, general i. p., președinte, Mihail A. Popovici, secretar.

Numărul nostru jubilar.

In săptămâna ce vine (a Rosaliilor), terminându-se tipărirea numărului jubilar al „Gazetei Transilvaniei”, vom începe a-l espedia abonaților.

Prețul numărului jubilar e stabilit pentru Austro-Ungaria cu 1 coroană și 50 bani, ear pentru România și străinătate cu 2 coroane (sau 2 Lei 50 bani) de exemplar.

Cu aceste prețuri se pot face abonamente încă numai până la aparițiune.

Venitul curat din abonamente va intra la fondul jubilar al „Gazetei” pentru ajutorarea ziaristilor și a scriitorilor români dela noi.

STIRILE ZILEI.

— 30 Maiu v.

Adunarea generală a desp. I. (Brașov) al Asociațiunii. Desp. I. (Brașov) al Asociațiunii își va ține adunarea sa generală Luni în 2 Iunie v. (a doua zi de Rosalii) în conuna Cristian. Precum suntem informați, credem, că adunarea aceasta va fi una din cele mai frumoase. Afară de rapoartele oficiale ale Comitetului despre lucrările desp. în cursul anului trecut, părintele Aurel Nistor din Arpăc va ține o instructivă prelegere din Economia câmpului. Ni-se comunică de asemenea, că serbarea va fi înălțată prin mai multe cântări executate de corul „Acordul”. Frații noștri din Cristian încă au luat măsurile de lipsă, ca petrecerea membrilor „Asociațiunii” și a celorlalți oaspeți în mijlocul lor să fie cât se poate de plăcută. Oaspeții se vor întruni după adunare la o masă comună, unde, pe lângă un preț moderat, vor putea petrece împreună un ceas două de veselie.

Plecarea comitetului și a oaspeților din Brașov la Cristian, se va face Luni din piața cu tranvaiul de 8 oare 15 minute dimineața. Trenul pleacă din gara Bertalan la oarele 8 h. 40 m. întoarcerea cu trenul de 6 oare 45 minute din gara Cristian. Ceice ar dori să ia parte la adunare și la masă sunt rugați să se anunțe la notarul comitetului, profesorul Alexandru Bogdan (Brașov).

Despărțire.

Frunzică din doi fagi.
Fostu-și-o doi copii dragi.
Cine'n lume s'o aflat?
Ură între lei o țipat.
Ficloru s'o supărat
Și iel mândru s'o gătat.
Pușca'n mână și-o luat
Și s'o dus a hăitui
Pa coasta cu calinii,
Une cântă pământii.
Lelea dac-o auzit,
Și iel mândru s'o gătat
Tăt în haine de mătășă,
Că ie s'a duce de-acasă,
Pe coasta cu smeușă,
Une cântă pământii,
Ca chi (fi) acolo și badița.
Lelea-o prins mândru'a cânta
Și badița șuera,
Din cuvânt a cuvânta:
— Cin'in coastă vie'ncoace
Mnie cu soție'mi place.
Și la iel dac'o vinit
Iel din grai aș'o grăit:
— Decât tu soție mnie
Mai bine moartea să-mi vie,
Din iast' pădure pustie
Nime'n lume să nu știe,
Că mniai fost tu dragă mnie.
— Măi badița de pe rât!
Ori cine ni-o despărțit
Chie-i moartea de cuțit.
Și moară nespovedit,
Moară necuminecat,
Și de mine neiertat.

Din Cristian ni-se scrie: Se aduce prin aceasta la cunoștință celor doritori de a participa la adunarea despărțământului Asociațiunii, Brașov, ce se va ține în anul acesta în comuna Cristian, a doua zi de Rosalii, că banchetul festiv se va ține în restaurantul dela „Pomul verde” (Zum grünen Baum). În cas de timp favorabil se va ține în grădină, iar în cas că va fi ploaie, se va ține într'o sală încăpătoare a aceluiași restaurant. Coverta pentru persoană este 3 coroane. Doritorii de a participa la această adunare, binevoiască a se adresa, în timpul cel mai scurt posibil, prin o corespondență, d-lui Nicolae Hamsea sau parochului local Virgil Pop. Cei din localitate se vor nisui, ca și în această privință oaspeții participanți să se îndepărteze satisfăcuți.

Jubileul societății academice „Junimea” din Cernăuți. Societatea academică „Junimea” din Cernăuți și-a început Luni serbările de 30 de ani a existenței ei, serbări, cari au durat trei zile, încheindu-se cu o excursiune la mănăstirea Putna. Un număr foarte mare de oaspeți din toate părțile locuite de Români, au luat parte la aceste serbări. Luni seara, la oarele 9, a avut loc, în sala filarmonică, o întrunire festivă, la care au participat oaspeții, reprezentanții tuturor societăților culturale din Bucovina, Ungaria, membrii societății, multe doamne și un public numeros. Președintele societății, d. Cornel Corneanu, anunță deschiderea întrunirii festive, rostind o scurtă cuvântare, prin care face istoricul „Junimeii”, ale cărei temelii au fost puse în 10 (22) Decemvrie 1875, prin înființarea, de către un mănunchiu de tineri universitari, în frunte cu Ciprian Porumbescu, a societății „Arboroasa”. Principiile acesteia au devenit ale „Junimeii”. De-vinga: „Unii să fim în cugete, unii și în simțiri”, e de-acum simbolul ori-cărui ostaș, care se înrolează în oștirea „Junimeii”. După președinte, a luat cuvântul vice-președintele Nicolae Popescu, care a vorbit în numele tinerimei; apoi profesorul universitar Dr. Șaghin, în numele rectorului universității, arătând că „Junimea” e cea mai veche societate academică din Bucovina și felicitând societatea. Au mai vorbit studenții Moldovanu, Onciul, Berar, Sadoveanu, Stere, etc., în mijlocul unui mare entuziasm.

Regele României pentru biserica română. Regele Carol a binevoit a dona din lista sa civilă suma de 237.037 lei pentru lucrările de restaurare și înfrumusețare ale bisericilor Sfinții Trei Erădhi și Sf. Nicolae din Iași, biserica mitropolitană din Târgoviște și pentru clădirile dela catedrala Curtea de Argeș. Regele a cheltuit până acum cu totul pentru aceste monumente istorice suma de 1.860.000 lei.

Necrolog. Din Deva ne sosește trista veste, că Mercuri în 10 Iunie n. a încetat din viață în Deva George Romanul protopresbiter gr.-or. al Devei, vicedirector al însoțirii de anticipațiuni și credit „Hunedoara” în Deva, membru al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, după lungi și grele suferințe în anul al 48-lea de viață și 19-lea de preoție și căsătorie. Rămășițele pământești ale adormitului în Domnul, se vor așeza spre vecinic repaus astăzi, Vineri în 30 Maiu (12 Iunie) 1908 d. a. la oarele 4 jum. în cimitirul bisericii gr. or. din Deva.

Pe răposatul îl deplâng: Emilia Romanul n. Papiu, soție; Aurel și Cornel, fii; Catinca Fașie n. Roman, soră și soțul Pavel Fașie; Maria P. Cosma n. Roman, verișoară și soțul Parteni Cosma; Valeria Colbasi n. Papiu, Letiția Dr. Bologa născ Papiu; Const. Colbasi; Dr. V. Bologa; Dr. Enea Papiu, cumnați.

Adresăm întristatei familii sincere condolețe.

Reuniunea Femellor rom. pentru ajutorarea și înfrumusețarea sfintei biserici din Brașovul-vechiu și-a serbat Dumineca trecută frumosul act al „Sfințirii noului Steag” cu o deosebită solemnitate. Un raport amănunțit vom publica în numărul proxim de Duminecă.

Rupere de nori, furtună, grindină. Aceste trei plăgi au dat peste țara noastră pe urma căldurilor neobicinuite din luna trecută. Zi de zi ne sosește vești despre catastrofe îngrozitoare, cari nimicesc totul în calea lor, punând populațiunea de pe acum în pragul desnădăjduirii. Bănatul — singurul — a fost scutit până acuma de mânia lui D-zeu, încolo din întreaga țară ne sosește vaete și plângeri. În Bihor a căzut grindină în măsură atât de îngrozitoare, încât a nimicit și pădurile, rupând crengile arborilor. Peste Dunăre e totul nimicit. În nordul țării... ninge. După presemnele de până acum, ne putem aștepta la un an greu.

Un aparat de zburat inventat de un Român. Dl inginer Teodor Dobrescu din România, a compus un aparat de zburat, care, așa se scrie, este cel mai perfect căci problema aeronautice prin aparatul d-lui Dobrescu se consideră ca rezolvată. D-nul Dobrescu a lucrat la aparatul său 15 ani de zile. Zilele acestea au să sosească cele două motoare când va încerca o ascensiune de probă. Urmând a se ține în ziua de 1 Iulie a. c. în Paris un mare concurs de aeroplane, dl Dobrescu se adresează tuturor Românilor cu dare de mână, spre ai sta în ajutor cu bani, pentru de a putea lua parte la acest concurs, al cărui premiu principal se urcă la frumoasa sumă de 900 mii de franci.

Din America ni-se scrie: Vă rugăm să anunțați între nouăți moartea episcopului rom. cath al Clevelandului Ignatius Hortsman întâmplat în luna Maiu în Canton în biserica sft. Iohn (sft. Ion) fiind bolnav numai câteva ciasuri de bătae de inimă. E de însemnat, că prin ajutorul dânsului s'a zidit biserica românească gr. cath. din Cleveland-Ohio de către pr. Dr. Epaminonda Lucaciu. A. S.

Corul bisericii române gr. or. a „Sfinței Adormiri” din Brașovul-vechiu invită la Producțiunea musicală-teatrală împreună cu dans, ce o va aranga Duminecă, st. v. (14 Iunie st. n.) 1908, zua întâia de Rosalii, în sala hotelului „Central” Nr. 1 din loc. Începutul la 8 oare seara. Corurile se dirigează de Domnul Romulus Ardelean, învățător. Prețul de intrare: de persoană 1 Coroană; Galerie 1 Coroană; Studenții 60 bani. Venitul curat este destinat pentru sporirea fondului corului bisepicesc din Brașovul-vechiu. Suprasolviri și oferte marinoase se primesc cu mulțămită și se vor chita pe cale ziaristică. Va concerta muzica din „Brateiu”.

Program: 1. I. Crișan: „Hai leliță în vârf la munte”, cor mixt. 2. R. Ardelean: „Treii cântece populare”, cor bărbătesc cu solo de Tenor. 3. G. Dima: „Sub fereastră mândrei mele”, cor mixt. 4. Teatru: „Păcală argat”, comedie în 2 tablouri de N. Rădulescu-Niger. După producțiune urmează dans.

Stabilimentul de băi al Eforiei școlare din loc va fi închis Duminecă în 1/14 Iunie (Ziua de Rosalii), iar basenul de vară (în liber) se va deschide Marți în 3/16 Iunie.

Asociațiunea meseriașilor români din Brașov a însărcinat pentru anul acesta cu plasarea unșicilor pe d-l I. Precup, lăcătuș, str. Castelului.

Malal. Ni se scrie: Corpul învățtoresc dela școala centrală rom. gr.-or. din Bran, aranjează cu elevii acestei școli pelângă producțiune — Duminecă în ziua de sf. Rosalii a. c. malalul de vară obișnuit. Fără a să mai trimită invitări speciale P. T. publicul sprijinitor este invitat pe această cale. Ofertele benevoale se vor publica, iar profitul curat se va adăoga la fondul general școlar.

Mulțumită publică. M. Onor. Domni preot gr. cat. Alexandru Donia-Donescu din Vașlab, a dăruit școlii noastre gr. cat din Gorghu 20 cor. ca preț de rescumpărare pentru 2 cununi, ce era și se depună pe sicriul fraților săi iubii Dionisiu Donia și Nelli Donia maritat Bloș, pentru care faptă mărinimoasă i-s aduce ferbinte mulțumită din partea sub scrisului. Nicolau Fetru preot gr. cat.

Jos cu perucile. Din Londra se anunță un caz rar în analele tribunalelor engleze. Din principala căldurilor foarte mari judecătoria au dat voie avocaților să-și scoală perucile; în urmă și-au luat și ei de pe cap acest semn distinctiv străvechiu al funcției lor.

Se caută un cantor învățător gr. ca cu ton bariton ori tenor, apt de a conduce cor bisericesc, cvartet ori duet, dexter și cantări, absolut de acum mai mult doi ar salar afară de cvartet în natură 1240 cor și cvincenalele după lege. A se prezenta de probă până la 5 Iulie și recurge până la 12 Iulie st. n. 1908. A se adresa la Redacțiunea „Gaz. Trans.”.

Invitare.

Despărțământul I. Brașov al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” își va ține

Adunarea sa generală ordinară

Luni în 2/15 Iunie a. c. (a doua zi de Rosalii) la 11¹/₂ a. m. în edificiul școlii 1 mână din Cristian.

Adunarea va fi precedată de un prastias pentru membrii răposai ai Asoc

norul gros țesut de miile de veacuri, și iată să arată în depărțarea azurie furtuna cumplită. Reapar spiritele intrupate ale celor două popoare cele mai viteze în toată lumea. Vălul se ridică încet-încet și noi ne aflăm în toiul groaznicului război al uriașilor strămoși.

Toți trei ne-am cutremurat!

Ceartă. *)

La badea pe sub părete
Cum se muștră doue fete
Tăt una de om sărac,
Cu una de om găzdac.
Cel găzdacă așa zicea:
— Pe mnie badea mă iea,
Că m'ne tata mnia da:
Un pluguți cu șase boi,
Lângă boi mnia da și oi,
Lângă oi mnia da și-o vacă,
Ca să-i cad badii mai dragă.
Hei sărac' așa zicea:
— Pe mine badea mă iea
Mnie tata nu mnia da
Numai ochii și gura.
Nu dă badea ochii mnei
Pe tușese boli tăi.
Ochii mei și cu gura
Tătă calcă zestrea ta.

*) Poezii populare din Caisnul mic, culese de Dumitru Manu stud. cl. VII. gimn.

țiunei, ce se va ținea la oarele 10 în Sf. Biserică.

Programul adunării:

- 1) Deschiderea adunării.
- 2) Raportul comitetului despre activitatea sa în cursul anului expirat.
- 3) Raport despre starea cassei despărțământului.
- 4) Raport despre bibliotecile populare ale despărțământului.
- 5) Alegerea unei comisiuni pentru censurarea socotelilor prezentate de comitet și a alteia pentru înscrierea de membri noi.
- 6) Disertațiuni.
- 7) Raportul comisiunilor de sub punctul 5.
- 8) Fixarea bugetului pe anul 1908/9.
- 9) Alegerea a doi membri, cari să reprezinte despărțământul la adunarea generală a Asociațiunei.
- 10) Propuneri de sine stătătoare.
- 11) Alegerea unui nou director al despărțământului.
- 12) Încheierea adunării.

La această adunare sunt invitați toți membri »Asociațiunei« de pe teritoriul acestui despărțământ, precum și toți doriții de înaintarea poporului nostru. În special agenturile din diferitele comune ținătoare de despărțământul Brașovului sunt rugate a lua parte la această adunare cel puțin prin câte doi membri.

Brașov, 21 Maiu 1909.

În numele comitetului desp. I. al »Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român«.

Andrieu Bârseanu, Dr. Alexandru Bogdan
directorul desp. notarul comit.

Socialismul modern și naționalitatea noastră.

(Fine.)

IV. Socialismul și naționalitatea noastră.

S'a crezut multă vreme și se mai crede încă și azi că ideile și mișcările socialiste ar fi îndreptate nu numai contra proprietății private și peste tot contra capitalismului, ci și în contra celor mari bunuri morale și culturale ale singuraticelor popoare sau națiuni pe cum sunt: naționalitatea, religia, libertatea, patriotismul și așa mai departe și că ar avea totodată și primejdioasă putere de a desfășura și de a distruge feluritele instituțiuni în cari sunt intrupate și organizate de pe vremuri acestea bunuri culturale și morale. În special la noi la Români i-s'a atribuit și i-se atribuie socialismului tendințe agresive și însușiri disolvante și distrugătoare. Este deci nu numai de folos, ci chiar de lipsă ca să ne ocupăm puțin și cu acestea însușiri reale sau numai închipuite ale socialismului și anume atât în general cât și cu privire specială la noi la Români.

1. Raportul dintre ideile și mișcarea socialistă și dintre religie și naționalitate în general.

Este un fapt adevărat și indiscutabil, că socialismul modern avea până în cel mai nou timp o fizionomie dușmănoasă și observa o ținută antireligioasă. Pentru înlăturarea acestui păgubitor contrast, s'a cercetat mai deaproape că anume în ce constă dușmănia dintre religie și socialism și că nu cumva raportul dintre ele ar putea fi așa fel lămurit ca acestea lucruri să înceteze dela sine.

Astfel s'a aflat și constatat, că dușmănia dintre religie și socialism a provenit și provine mai ales numai din împrejurararea, că în lupta care s'a încins și se dă deoparte între socialism reprezentat prin proletariat și între capitalism reprezentat prin burghezime, reprezentanții oficiali ai religiei, adică preoțimea și ceilalți funcționari ai religiei, s'au pus și se pun încă aproape totdeauna pe partea burghezimei capitaliste, se solidarizează, se identificează cu ea, ba intră chiar și în luptă activă pentru ea.

În timpul mai nou s'a constatat însă că între creștinism respective religie și între socialism nu există nici un contrast principial, și că prin urmare o dușmănie principială încă este cu totul nemotivată, pentru că religie sau biserica ca instituțiune eternă nu trebuie confundată cu slujitorii ei de pe vremuri, dintre cari pot să fie și chiar sunt adeseori unii foarte răi! W. Sombart, competent în cauză, afirmă, ca de prezent numai socialiștii ignorați sau semidocti mai sunt dușmani ai religiei.

Cu privire la naționalitate este de a se remarca și de a se reține înainte de toate că socialismul apreciază naționali-

tatea singuraticelor popoare sau națiuni făcând marea și importanta deosebire între națiunea și naționalitatea culturală sau etnică și între cea politică. Se știe și o știm foarte bine mai ales noi Românii din aceasta țară, că ce înseamnă aceasta deosebire, pentru că noi avem în patria noastră chiar și o lege a naționalităților, care a decretat și decretează în mod obligatoriu că toate națiunile culturale sau etnice din Ungaria pe cum sunt: Magiarii, Românii, Germanii ș. a. sunt și compun laolaltă *națiunea politică ungară*, fără conșiderare la limba și celelalte însușiri culturale și etnice ale lor. Națiunea sau naționalitatea politică este deci o creațiune meșteșugită și se deosebește tare și în multe privințe de națiunea sau naționalitatea culturală sau etnică, care este un product firesc.

Făcând aceasta deosebire socialismul modern s'a declarat în timpul din urmă de neamărate ori atât prin programele stabilite în congresele lor cât și mai ales prin atitudinea și faptele celor mai autorizați reprezentanți ai săi, că naționalitatea culturală sau etnică o recunoaște și o admite necondiționat, ba este gata a o apăra și a lupta pentru ea, și că numai naționalitatea politică nu o recunoaște și o combate. Astfel spunând că sub națiune înțelegem o societate de oameni, cari se țin laolaltă prin limba și cultura lor comună socialismul declară, că acesteia îi recunoaște necondiționat dreptul de a fi și de a rămânea independentă în aceasta privință și că din aceasta cauză este dușmanul tuturor acelor state, cari siluesc și violentează națiunile culturale din cari sunt compuse! Socialismul modern este în special dușman al șovinismului, al imperialismului și al jingoizmului, pentru că în toate acestea vede reprezentate și apărate numai interesele burghezimei capitaliste din singuraticele state.

Luând în specială conșiderare naționalitatea română și biserica română reproduc următoarele două voci de-o competență indiscutabilă: Dl. A. C. Cuza, savantul profesor dela universitatea din Iași, în cartea sa »Naționalitatea în artă, 1908« definează naționalitatea română în chipul următor:

»Ea se alcătuiește din acel neam de oameni de origine daco-romană, de religie creștină, răspândit între Nistru și Tisa, între Mureș, Dunăre și Marea-neagră, care a cucerit acest colț de pământ și l-a gospodărit în curs de optprezece secole, care a creat prin munca lui și neajutat de nimeni, toate elementele unei culturi specifice, în graiu, în credință, în datini, în port, în instituții sociale, în podoabe, în cântece, în jocuri, în literatură și în știință...«

Raportul de intimitate care a legat și ține contopită aceasta naționalitate cu religie sau biserica strămoșească a Românilor nu l-ar putea descrie și exprima mai exact, mai perfect și mai plastic nimenea decât a făcut-o aceasta dl. Dr. Alexandru Mocsonyi, când a zis:*)

»Biserica a fost în tot decursul unui șir lung de secolii sinistri și în timpurile cele mai desolate, pururea unicul și ultimul adăpost al poporului român; iar poporul român secularile sale strimtoriri le-a suferit îndeosebi pentru statornicia sa cu care a ținut strâns și firm la biserica sa strămoșească. În aceste două fapte istorice se manifestă sănătosul instinct vital al poporului român, iar în manifestarea seculară a acestui instinct apare însuși geniul Românismului. Spiritul creștinismului ortodox contopit cu spiritul anticeii culturi romane — aceasta sintetizează psihică — constituie geniul Românismului. De aci putem cuprinde ideea bisericeii naționale în toată însemnătatea ei: biserica națională este partea integrantă și indisolubilă a Românismului genuin.

»Nu este deci mirare dacă biserica română și poporul român de când sunt una simt, dacă durerile și bucuriile lor pururea împreună le simt. Într'adevăr, fie că catolicismul și calvinismul au strimtorat poporul român pentru ortodoxia sa, fie că grecismul și slavismul au strimtorat caracterul național al bisericeii, pururea Românismul a fost atăcat în nervul său vital; iar ruptura istorică a elementelor sale psihice și indisolubile: Românismul a re-simțit-o drept ca o dureroasă vivisectiune. Pricepem deci de ce biserica națională a fost, este și va rămânea în veci condițiunea de viață a poporului român«.

Dupăce știm deja, că socialismul bine explicat și bine înțeles nu este dușman nici al naționalității și nici al religiei noastre și dupăce mai avem cunoștință și de aceea, că naționalitatea și biserica

*) Toastul ținut la 16 Iunie v. 1898 în Rășinar și publicat în »Telegraful Român« Nr. 69 ex 1898.

noastră s'au luptat optprezece veacuri cearind cu mulți, mari și veritabili, unii chiar dușmani de moarte ai săi și totuși n'au perit: abia ar mai fi de lipsă să mai producem și alte probe spre a dovedi, că nu există nici un singur motiv special și serios ca să ne temem de socialism.

Și cu toate acestea mai are poporul român încă un element cu o putere așa de mare și atât de conservatoare încât și numai el singur ar fi de ajuns, ca să ne ferească și să ne apere de orișice primejdie provenită dela socialism dacă cumva acesta ar fi primejdios pe cum de fapt nu este. Acest element, aceasta mare putere a poporului român este *țărâimea română*, care ca orice altă țărâime încă își are însemnătatea sa specială în fața socialismului și în fața tendințelor acestuia. Peste țărâimea română nu putem trece cu tăcere când este vorba de raportul dintre socialism și dintre naționalitatea română!

Deja în »Manifestul comunist« dela 1847 se spune, că țărânul este un dușman al proletariatului, pentru că el încă este un burghez capitalist. După vre'o 50 de ani de muncă a trebuit să constate din nou socialiștii și în special K. Kautsky cel mai autorizat reprezentant al lor în chestiuni agrare, că țărânul nu voieste cu nici un preț să se lapede de parcela sa și să se facă proletar, că teoriile socialismului nu se pot aplica nici odată față de țărani, fiind ele stabilite numai cu conșiderare la muncitorii industriali și că prin urmare socialiștii au trebuit și trebuie să abdică cu desăvârșire și pentru totdeauna la socializarea și proletarizarea țărânului.

Acestea constatări se refer la popoare și state, unde țărâimea este relativ cu mult mai puțină ca la noi. Ele au însă la noi mai mare valoare pentru că din întreaga populație a patriei noastre și a Regatului Român peste 80 la sută sunt țărani. De unde rezultă, că în special poporul român din aceste două state, Ungaria și România, se compune în 80—85% din țărani așa încât este un fapt indiscutabil că mai detragând conșiderabil număr al străinilor din România, *din întreaga naționalitate română, și prin urmare din întreg neamul românesc, 90 la sută sau 9 din 10 părți sunt țărani*, și că numai restul de 10 la sută adică 1 din 10 părți sunt așa numiții intelectuali, cari cu puține excepțiuni formează *clasa dirigență* a poporului român, pe când o clasă mijlocie română ne lipsește încă aproape cu desăvârșire.

Dacă luăm acum în conșiderare acest conservatism, istorica putere de rezistență și proverbiala iubire de pământ și de moșie a țărâimei române, apoi putem constata încă odată, că într'adevăr nu avem să ne temem de socialism. Cu atât mai vârtos nu pentru că după cum zice Eduard Bernstein, care în timpul cel mai nou a devenit și este un factor și o autoritate tot așa de mare înaintea socialiștilor precum era la timpul său C. Marx, *socialismul este redus azi la un simplu ideal al proletariatului, iar partidul social-democrat, adică organul politic al socialismului, nu este azi în realitate altceva decât un partid de reforme sociale și democratice.*

S'apoi dacă proletariatul, clasă socială compusă numai din muncitorii industriali, își are în socialism propria sa chestiune socială, avem și noi în chestiunea țărânească, cea mai mare cea mai generală și cea mai actuală chestiune socială a noastră proprie respective a întregului neam românesc din toate țările locuite de Români!

Putem afirma, că chestiunea sau chestiunile sociale, cari s'au ivit în țările industriale din apusul Europei, sub numele de socialism aceeași chestiune sau aceeași chestiuni sociale s'au ivit și sunt tocmai acum la ordinea zilei în viața culturală a întregului neam românesc de pretutindinea sub numele de *chestiune țărânească*. Și fiindcă orice chestiune socială să naște în mod firesc numai din stările istorice și reale ale respectivelor țări și popoare și pot fi deslegate iar numai cu conșiderarea cuvenită ale acelor stări și raporturi speciale: este evident că *chestiunea țărânească a neamului românesc* nu numai înlocuiește, ci deadreptul eschide socialismul și îl face cu totul imposibil la Români!

Chestiunea țărânească se impune și prin urmare trebuie apreciată și dezlegată din mai multe puncte de vedere, pentru că ea are mai multe fețe sau laturi. Ea are anume: o latură *socială* una *economică*, una *națională* și alta *politică*, de însemnătate fie care în sine.

Nu mă pot estinde de astădată mai pe larg asupra acestor laturi ale chestiunii țărânești. Țin să accentuez însă că dacă unele dintre ideile socialiștilor, ar fi iden-

tice cu idealurile și aspirațiunile noastre culturale, sociale economice și chiar politice precum este d. e. votul universal: apot și trebuie să fie apreciate și dezlegate numai cu conșiderarea și în legătură cu chestiunea țărânească, pentru că în chipul acesta ele își perd orice caracter socialist sau universal și să naționalizează!

Doamnelor și Domnilor!

Am voit să Vă informez așa după cum să poate și să cuvine între marginile unei prelegeri fără nici o pretenție că socialismul și mișcarea socialistă chiar dacă ar fi fost vr'odată ele în viitor nu mai sunt și nu mai pot fi nici primejdioase și nici păgubitoare pentru dezvoltarea și progresarea noastră culturală și națională. Am mai voit să accentuez și aceea, că fără să reflectăm la ideile și scopurile socialiștilor și fără să ne temem de ele, nu ne-ar strica absolut nimica, ba ne-ar fi chiar de mare folos, dacă în munca pentru multele și marile ideale culturale și sociale ale noastre, ne-am ști însufleți, ne-am putea organiza, ne-am împlini datorințele și am aduce jertfe morale și materiale, am avea țărâ morală de a ne disciplina și dacă am desfășura atâta energie și curaj precum le vedem pe toate acestea la socialiști în munca pentru ideile și scopurile lor!

Ținând sama de faptul, că concentrarea și unirea culturală a tuturor Românilor nu o împedecă absolut nimenea dovadă împrejurararea, că Academia Română din București își alege membrii săi din toate țările locuite de Români, ar trebui ca celebrul apel din »Manifestul comunist« »Proletari din toate țările uniți-vă« să îl traducem și să îl realizăm în românește astfel: »Români din toate țările, în progresarea voastră culturală și națională, uniți-vă«.

Brașov, în 16 Maiu 1908.

Dr. N. Vecerdea.

Cronici bucureștene.

Moșii.

În sfârșit s'au deschis »Moșii«. Tradiționalul târg al Moșilor a sosit ca în toți anii, cu începutul verii.

Afară »la Obor« e acum locul cel mai căutat de cetățenii și cetățenele Capitalei. Acolo se string ziua și noaptea cumpărători, »gură cască« și cheflii de cele mai variate categorii. Găsești cântec, găsești veselie, găsești zgomot, praf și lume atâta, cum nu se mai întâlnește la vre-un alt târg din țară.

Începutul acestui târg trebuie să fie foarte îndepărtat. După unele păreri ar fi tocmai din vremea lui Matei Basarab. Odiioară îi se zicea *tîrgul de afară*, la căii Moșilor de azi, care duce afară la Obor, îi se zicea *podul tîrgului de afară*.

* * *

...Destul că noi ne-am pomenit cu tîrgul Moșilor, rămas de-a moși și strămoși împreună cu celelalte moșteniri.

Astăzi Moșii sunt mai mult un târg al orașului și aproape se poate afirma, că sunt mai mult o sărbătoare pentru locuitorii Capitalei și alți curioși, cari vin deatâră, pe când în trecut dimpotrivă era un mare târg de an pentru desfacerea tuturor felurilor de mărfuri trebuitoare vieții. În piața tîrgului de afară, la Oborul »Moșilor« din timpul nostru, se ridicau șatre sau bărăci, în cari se adăposteau tot felul de mărfuri adunate dela Miază-noapte, de peste Dunăre, sau de peste munți, din Ardeal, și mai cu seamă din Brașov, care pe lângă articolele cunoscute de »brașovenic«, trimitea împreună cu Sibiul renumita *turtă dulce*.

...Și turta dulce e și azi un articol și obicinuit și căutat în tîrgul »Moșilor« și-i zice tot *turtă de Sibiu*, cu toate că ea n'a văzut nici Brașovul măcar.

Negustorii din alte țări, astăzi aproape că nu se mai văd — și foarte puțini vin chiar și din orașele mai apropiate de Capitală. S'au dus vremile patriarhale, când granița economică aproape nu exista, nu numai între Țările Românești și Ardeal ci și chiar și față de alte țări. Cară cu măruri treceau din Ardeal spre Țara românească prin vre-o trecătoare sau pe poteci cari aduceau marfă pentru tîrgul dela București spinarea pe calului. Și negustorii plecau la drum pentru câte-o săptămână sau două, străbătând pe drumuri rele, nesigure pline de noroi sau de praf, prin păduri seculare ca și pe câmpurile nelucrate unde vitele puteau în bună voie să-și caute hrana trebuitoare pentru drum.

Unde-i istoricul, care să ne descrie aceste drumuri, așa cum au fost ele odinioară, să ne spună unde erau vestitel-hanuri de popas, în drumul spre București,

să ne povestească înfloritoare atentate din codrii vremilor acelora nesigure, și totuși frumoase, pentru amintirea noastră; cu atât mai frumoase cu cât ele sunt mai îndepărtate!

Dar dacă la Moșii de odinioară se făcea negustorie mai multă, de bună seamă că era veselie destulă, și se făcea — cum să-i zicem? — chef destul, ca și azi. Erau și atunci tarafuri de lăutari pentru lumea mai simandicoasă, cavalerul, fluerul și tilinca pentru »prostime« care li întindea hora strămoșească cu chiotele nelipseite, în mijlocul pieței; era vinul curat românesc, binecuvântat de Dumnezeu, și bun pentru toți credincioșii în Hristos — și după ce boerii se mai dau la chef, se aruncau și ei la horă sau la brăul strămoșesc cu jupănele lor, pe cari le aduseseră cu rădăvanale din cine știe ce depărtare pentru targul și veselia Moșilor.

Atunci, poate mai mult decât azi, se amestecau printre porturile din țară, porturi din Orient, grecești, bulgărești, fesuri și turbane turcești, pe lângă porturile cari veneau din Ardeal.

Astăzi trenul aduce pe vizitatorul din Târgoviște sau Pitești în două ceasuri; iar pe cel dela Dunăre, dela Giurgiu, într'un ceas și jumătate și-l trânteste la »Moși«. Cumpără, vinde sau petrece două săptămâni în cap.

Pe o mare întindere sunt ridicate în șir, bărci sau paviloane, de diferiți negustori. În primul rând se găsesc obiecte trebuitoare gospodăriei: mobilă, obiect pentru menaj. Apoi obiecte de lemn, coșuri, vase de bucătărie etc.

Dar toate aceste mărfuri, pe cari le descoperi mai ușor gospodina care a plănut să facă mai multe târgueli pentru casă, pentru »chivul aceluia care a venit să se plimbe sau să caște gura se pierd printre localurile de petrecere, printre circuri și alte distracții de origine mai mult evreiască decât »americană«. Cum să mai vezi tu prăvălia cu oale, cu tingii, cu cești, cum să vezi în altă baracă coșurile frumos împletite, unele de lemn, jucăriile de copii, când la fiecare pas dai de lăutari, de turtă dulce, de chiot, de smochine, alune prăjite și floricele de »Iaponezia« cum le zice Țiganca care stând turcește în același timp le și pregătește și le face și reclamă. Ah! și apoi mitilei! Era cât p'aci să-i scriu cu literă mare. Ei cari nici odată nu pot fi mari! Și în targul Moșilor cine credeți că sfârșie mai stranie?... Ei »renumiți«, împreună cu patricienii — mai puțin »renumiți« dar mai respectabili!

Cleştele sbârânie sărind pe grătar, și deodată apucă pe un patrician sau un democrat și-l trânteste fără nici o formă legală pe masa lungă de brad lângă vinul de Drăgășani sau țuica de Valeni spre împărțirea »societății« dela mahala: Ghiță, cărușul cu nevastă-sa Tina, cumătra Leana, moașa Paraschiva și o pereche tineră. Iar lăutarul cântă: »Când eram copil odată«.

Și câte mai sunt la Moși.

M.

Școlile medii gr. or. rom. din Brașov.

(Programa examenelor dela finea anului școlar 1907—8.)

Examenele de maturitate. În zilele de 4, 5, 6 și 7 Iunie v. va fi examenul oral de maturitate la gimnaziu. La examenele de maturitate nu pot asista școlarii; pentru publicul mare ele sunt deschise.

Examenele private cu școlarii privațiști din școlile medii se vor ține în zilele de 10—14 Iunie v., având a se prezenta școlarii privațiști Marți în 10 Iunie v. la 7 oare dim. în cancelaria direcțiunii. Taxele de examen au să fie plătite înainte.

Examenele publice de încheiere. A) La gimnaziu: Vineri în 27 Iunie v. cu clasele VII—IV dela orele 7 $\frac{1}{2}$ —11 $\frac{1}{2}$ înainte de amiază și clasele III—I dela orele 2 $\frac{1}{2}$ —5 $\frac{1}{2}$ după amiază. Intre orele 11 $\frac{1}{2}$ —12 a. m. se va declama, iar corul va executa mai multe cântări. B) La școala reală: Sâmbătă, în 28 Iunie v. dela orele 7 $\frac{1}{2}$ —11 $\frac{1}{2}$ a. m.

Notă. — Examenele se țin în sala festivă a gimnaziului. — Școlarul, care va absentă dela examen nu se va promova, ci va avea să facă examen supletor în Septembrie a. c.

Duminică în 22 Iunie v. după amiază la 5 $\frac{1}{2}$ oare se va ține examenul public de gimnastică în curtea de gimnastică.

Duminică, în 29 Iunie v. după serviciul divin, la care vor participa toți școlarii, se va încheia în mod solemn anul

școlar 1907/908 distribuindu-se premiile în sala cea mare a institutului. La încheierea anului școlar în 29 Iunie v. fiecare școlar va primi un testimoniu școlar și un exemplar din Anuarul școlii. Școlarii absenți nu vor primi Anuarul școlii.

La examenele acestea precum și la festivitatea de încheiere a anului școlar se invită cu toată stima părinții, amicii și binevoitorii acestor școale.

Brașov, în 28 Maiu v. 1908.

Diracțiunea.

ULTIME ȘTIRI.

Serbările jubilarie din Austria.

Viena, 12 Iunie. Mercuri seară au sosit aci românii bucovineni cari vin să ia parte la serbările jubilarie. Ei au fost primiți la gara de Nord de un mare public, între care dr. Ciurcu, președintele coloniei vieneze, deputații ruteni și români, reprezentanții României June etc. Țăranii români au fost conduși cu muzica la Prater, unde au fost găzduiți.

Viena, 12 Iunie. Orașul se află de eri sub impresia agitației zilei de azi, când va avea loc marele cortegiu istoric. După date statistice au sosit azi la Viena peste 40000 de străini, între cari se înțelege cea mai mare parte din Austria, dar foarte mulți și din Germania, Anglia și America. Eri au sosit 40 ziaristi englezi pentru a raporta ziarelor lor asupra serbărilor. Sunt interesante de văzut împrejurimile rotondei Praterului, care a fost transformată într'o adevărată tabără militară. Aci este piața unde se vor aduna cei 6000 bărbați și femei din provincie, cari vor participa costumați la cortegiul istoric. În caz de ploaie sau vreme rea cortegiul va fi amânat pentru a doua sau chiar a treia zi. Serbarea de azi se va începe printr'un discurs al primarului Lueger, la finele căruia doctorul Lueger va da semnalul începerii serbărei printr'un buton electric p'us în comunicație cu toate turnurile bisericilor din Viena. Cortegiul se va pune apoi în mișcare în sunetul clopotelor tuturor bisericilor.

Viena, 12 Iunie. De eri dimineață plouă necontent în orașul nostru. Institutul meteorologic prevede că ploaia va dura câteva zile. Știri telegrafice anunță că ploaia este generală în toată Austria. Nu se știe dacă din pricina ploilor, convoiul festiv jubilar de astăzi, va putea să aibe loc.

Paris, 12 Iunie. Corespondentul special al ziarului »Matin« la Reval anunță că convorbirea dintre regele Eduard și Țarul Nicolae n'a adus nimic nou în situația politică. În special a venit în discuție chestia macedoneană. Prezența generalului French și a amiralului Fischer la Reval are de scop a se prezenta țarului înaltele personalități militare ale Angliei.

Berlin, 12 Iunie. »Berliner Tageblatt« spune că toasturile celor doi monarhi la întrevedere dela Reval sunt o dovadă a întăririi raporturilor dintre cele 2 țări, în interesul păcii. Nu incăpe nici o îndoială că regele Eduard și Țarul Nicolae își dau toate silințele în interesul păcii universale. Se naște numai întrebarea asupra locului ce se rezervă politicii germane în marginele acestei întrevederi.

Londra, 12 Iunie. Agenția »Central News« află din Lisabona că poliția a descoperit un »intins complot în contra familiei regale. Poliția are dovezi, că conjurații aveau de gând să asasinaze pe regele Manuel, regina Amalia, regina mama Maria Pia și principele Alphonso. Atentatul avea să se execute în ziua de 18 Iunie st. n., când toată familia regală trebuia să asiste la serviciul divin din biserica Estrela. Conspiratorii fac parte

din aceeași asociație secretă, din cari s'au recrutat asasinii regelui Don Carlos. Șefii acestei conspirații erau Jose Avilas, Adas Duarte și Constantino Mendes, cari fuseseră aleși și pentru executarea atentatului. Ziarul oficial susține, că partidul republican era amestecat în acest complot. Au fost arestate atât de multe persoane încât închisoarea Monica nu mai incăpe de deținuți. Intre arestați se află și mulți cari au luat parte la ultimul regicid, dar cari fuseseră puși în libertate în urma decretării amnestiei generale. Firele acestui complot au fost descoperite prin descoperirea unei fabrici de bombe în apropiere de Lisabona. Bombele, cari aveau să servească plănuitului atentat, se află la poliție.

Relațiile dintre Serbia și Bulgaria. Bandele sârbești atacă mereu satele din apropierea graniței lor și omoară pe săteni și dau foc caselor. Telegrammele acestea au produs la Sofia o mare indignare. Populația este foarte agitată, iar presa publică articole foarte violente, cerând guvernului măsuri imediate și energice pentru înfrânarea bandelor sârbești. Un ziar de seară cere guvernului să rupă, imediat, orice relații cu Serbia și să recheme pe agentul bulgar din Belgrad. Ziarul adaugă: »Dacă guvernul nu va face acest pas, atunci peste puțin timp va fi silit să apere cu forța armată pe agentul diplomatic sârb, în contra furiei poporului«.

Producțiuni și Petreceri.

Reuniunea femeilor române din Hunedoara invită la Petrecerea de vară ce să va ține în Duminica Rusaliilor (14 Iunie n. a. c.) în grădina »Hunyadvirhoz« din loc. Prețul de intrare: De Familie 2 coroane 40 fileri. De persoană 1 coroană. Inceputul la oarele 5 d. a. Muzica vestitului Gogi din Orăștie! Venitul curat să folosească pentru scopul Reuniunii. Suprasolviile să primesc cu mulțumită și să vor publica.

Inteligința română din Lechința și jur invită la Petrecerea de vară cu dans ce va aranja în 21 Iunie n. 1908 (prima Duminică după Sf. Rusali) în pavilionul »Coroana din Lechința. (Tot în acest local și aceasta zi la 4 oare p. m. ține adunarea sa generală despărțământul Bistrița al »Asociațiunei« pentru literatura română și cultura poporului român cu program separat). Inceputul precis la 7 oare seara. Venitul curat e merit bisericii române din Lechința și Herina.

Comitetul aranjator: Prezidenți de onoare: Gerasim Domide, protopop, Dr. Gavril Tripun, adv. și dir. de bancă. Prezidenți: Dr. Al. German, medic. Dr. Iulian Pop, avocat. Dr. Leonida Domide, medic. Viceprezidenți: Elie Iuga, preot. George Curtean, secretar de bancă. Sever Groze, preot. Cassari și controlori: M. Baciu, preot. E. Gordon, preot. M. Șirincanu, funcț. de bancă. Emil A. Chiffa, funcț. de bancă. Membri în comitet: 1. Toți domnii teologi din jurul extins al Lechinței. 2. Junimea academică română tot din acest jur. Rugare: 1. Toate familiile române de preoți, notari, proprietari și învățători etc. sunt rugate a se conzidera necondiționat de invitate chiar și fără aviz. 2. Familiile invitate sunt rugate a invita pe toți cunoscuții lor și verbal.

»Secția industrială« din »Reuniunea Economică din Orăștie« invită la Producțiunea teatrală care să va ține Duminică, în 1/14 Iunie a. c. (ziua de Rusali) în sala hot. »Transsylvania« din loc. Inceputul la 8 oare seara. Venitul curat e destinat fondului propriu. În pauză să va juca »Călușerul« și »Bătuta«.

Program: »O noapte furtunoasă«, comedie în două acte, de I. L. Caragiale. După producțiune, dans!

Tinerimea română din Agârbiciu vă invită la producțiunea Teatrală-Muzicală ce să va ține în 2 $\frac{1}{2}$ Iunie 1908 (a doua zi de Rusali) în edificiul școlii române gr. or. din loc. Inceputul la 8 oare seara. Venitul curat este destinat pentru înființarea unei biblioteci școlare. Suprasolviile se vor primi cu mulțumită.

Program: 1. »Sub crengi de soc« cor. 2. »Zăpăciți« comedie 1 act de T. Alexi. 3. Țiganul în căruță« dialog comic de E. Șteiu. 4. »Curcă« comedie 1 act de T. Alexi. 5. »Mama« de G. Coșbuc declam. de Dșoara P. Popp. 6. »Marș« cor. În pauză se va juca Bătuta. După producțiune dans.

Din glumele lui Moș Gardin.

Invățătorul: Ghiță Păcală, spune-mi tu mie, albinele de unde își câștigă miera.

Ghiță: Dela Jupănu Schwarzstein, că și mama dela el o cumpărat când cu leacu la tusa mea măgărească.

Inv.: Despre regele Matia, un frumos proverb a rămas, fiind el un împărat drept.... No! Văsălica Gorun spune... »A murit regele Matia....

Văsălica: »A murit regele Matia... Dumnezeu să-l odihnească«....

Costanu lu Tânjală: Am auzit vecine, că ficioru D-tale ci-că o ajuns Căprar la honvizieri, păi rogu-te mare domniei aia?

Vecinu: Păi dar cum?... Iți poți ușor tălcui, că, copii merg întâi la »nvățarea lu dascălu, apoi alu Donn profesor, apoi la episcopu, — no! și numai atunci ajung pe mâna lu ficioru tatii, să-i samine 'n gledă.

Niculae Căpău, ridică jalbă pentru vătămare de onoare:

Jud.: Păi spune dar, cu ce ți-a vătămat onoarea așa simțitor:

— A zis, mă rog, că el mă va asigura pe 'ntreaga viață!

Jud.: Bine omule, asta nu-i vătămare de onoare!

— Cum să nu, mă rog de ertare, el e agent pentru asigurarea vitelor — păi doar' nu-s eu bou încălțat!

Doamna Iudila Secula născută Truța probata fosta directoare la internatul de fetițe din Arad ne roagă să publicăm următorul anunț, asupra căruia atragem atențiunea onor. public:

Anunț.

În vederea necesității simțite la noi Românii de-a instrua ficele noastre, după terminarea claselor, în perfecțiunea cusutului de haine și lengerii, m'am decis a întocmi în locuința mea, o școală privată pentru eleve mai mari, unde să poată fi instruite după dorința părinților lor.

Elevele vcr putea primi instrucțiune atât în limbi cât și din studiile aparținătoare unui curs complementar, pe cum e istoria, literatura, igiena pe urmă și din menajul făcând praxă la pregătirea de bucate, coptul de pâne, spălatul și călcatul de rufe.

Pentru a putea fi elevele instruite perfect, va fi angajată una din proprietarele unui salon de modă, unde numai eleve alese se pot primi. Asemenea cusutul de lengerii va fi condus de o perfectă cusătoare.

Fiind pian în casă pot elevele la dorință primi și oare atât în casă cât și la conservatoriu. În fine se va da elevelor o creștere și educație, care se recere dela o fată bine crescută.

Dela numărul elevelor ce se vor anunța până la 15 Iulie a. c. va depinde realizarea acestei școle proiectate și atunci se va publica în extensiune programul și întocmirea ei

Iudila Secula

născută Truța.

Arad, Strada Kazinczy Nr. 2

Bibliografie.

»O roșă vestejită« cu text nemțese după Heine și romăneso de Matilda Cugler-Poni pentru voce și pian. Prețul 1 coroană, plus 5 bani porto.

T. Lugojanu: »De ducă«, cor bărbătesc pe motiv popular. Prețul 1 cor. plus 5 bani porto.

Intânu Maiu romanță pentru voce și pian de G. Fl. Preșmereanu, dedicată d-nei Elena Dr. I. Metianu. Prețul 1 cor. (Lef 120) plus 10 bani porto.

Imn festiv și Hora dela Plevna coruri mixte de G. Fl. Preșmereanu. Prețul 1 cor. plus porto 10 bani.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor respons.: Victor Branisce.

Wällischhof,

sanatoriu aranjat — după sistemul Dr. Lahmann — cu toate întocmirile moderne ale terapiei fizicale și dietetice; 1/2 oră depărtare dela Viena în regiunea romantică și sănătoasă. Posta și telegraf: Maria-Enzensdorf bei Wien.

Cu deslușiri și prospecte stă la dispoziție direcțiunea și medicul șef al stabilimentului:

Dr. Marius Sturza.

Sărăcia și neștiința sunt cauza că mor atâta copii mici.

Făina de copii Kufeke, un preparat foarte mistuitor pentru copii mici este o înovatie, care a contribuit foarte mult la dezvoltarea și sănătatea copiilor. Făina Kufeke este ieftină, foarte nutritivă, și apără copiii de boala de stomac și intestinale. »Der Säugling« broșura instructivă se capătă gratis în locurile de vânzare sau la R. Kufeke, Wien I.

Mântuit de la moarte. Un om trimite inventatorului crucii duble electro-magnetice R. B. nr. 86967, dlui Albert Müller Budapesta V/28 Vadász-u. 34, următoarea scrisoare de mulțumită: Stimate domnule Müller! Înainte de toate te încunostățez că sunt om sărac și boala m'a silsit să intru într-un spital din Budapesta, apoi am stat 3 luni sub îngrijirea doctorilor din Zombor și toate acestea m'au costat 200 cor. fără că să mă pot vindeca. Din întâmplare am dat de vestea crucii duble și am comandat-o purtând-o pe piept după cum mi ai scris. În timp scurt, m'am sculat din pat, mă simt sănătos și nu mi-e teamă că mor, pentru că m'ai mântuit dta. Îți mulțumesc de mil de ori. Cu stîmă Francis Ostiadat, mașinist în Priglentă St. Ivan (com. Bács-Bodrog) în 27 April. Crucii duble electro-magnetice R. B. nr. 86967 costă numai 6 cor. și vindecă boalele următoare: reumatism, respirație rea, lipsă de somn, bătăeri de inimă, boala rea, de nervi; de aceea îndemnăm pe fiecare să se adreseze plin de încredere dlui Albert Müller, Budapesta V/28 Vadász-utca 34.

Câte-va cuvinte asupra boalelor secrete.

Est trist, — dar în realitate adevărată — că în vremea de azi e bătătoare la ochi mulțimea acelor oameni, a căror sânge și sucuri trapești sunt atrofiați și cari în urma ușurinței din tinerețe și prin deprinderi rele și-au sdruncinat sistemul nervos și puterea spiritală. E timpul suprem ca acestei stări îngrozitoare să se pună capăt. Trebuie să fie cine-va care să dea tinerimei deslușiri binevoitoare, sincere și amănunțite în tot ce privește viața sexuală, trebuie să fie cine-va cărui oameni să și încredințeze fără teamă, fără sfială și cu încredere neozsurile lor secrete. Dar nu e în deajuns însă a destăina aceste necazuri ori și cui, ci trebuie să ne adresăm unui astfel de medic specialist, conștiințios, care știe să dea asupra vieții sfaturi bune sexuale și știe a ajuta și morburilor ce deja eventual există, atunci apoi va înceta existența boalelor secrete.

De e chemare stat de măreață și pentru acest scop e institutul renumit în toată țara al D-rului PALOCZ, medic de spital, specialist, (Budapesta, VII., Rákóczi-ut. 10), unde pe lângă disoreția cea mai strictă, primește ori-cine (stăt bărbații cât și femeile) deslușiri asupra vieții sexuale, unde sângele și sucurile trapești ale bolnavului se curăță, nervii i-se întăresc, tot organismul i-se eliberază de materiile de bătă, chinurile sufletești i-se liniștesc.

Fără conturbarea ocupațiilor dînilor dr. PALOCZ vindecă deja de ani de zile repede și radical cu metoda sa proprie de vindecare, chiar și cazurile cele mai negleze, ranele sifilitice, boalele de țeve, bășică, nervi și șira spinării, începăturile de confuzie a minții, urmările onaniei și ale sifilisului, erecțiunile de spaimă, slăbirea puterii bărbătești (impotența), vătămrul, boalele de sânge, de piele și toate boalele organelor sexuale femești. Pentru femei e sală de așteptare separată și eșire separată. În ceea- ce privește cura, depărtarea nu este piedică, căci dacă cine-va, din ori-ce cauză, n'ar putea veni în persoană, atunci ou plăcere i-se va da răspuns amănunțit foarte discret prin scrisoare (în epistolă e de ajuns a se înlătura numai marca de răspuns). Limba română se vorbește perfect. După încheierea curei, epistolele se ard, ori la dorință se retrimit fie-cărui. Institutul se îngrijește și de medicamente speciale. Vizitele se primesc începând de la 10 ore a. m. până la 5 ore p. m., (Duminea până la 12 ore a. m.)

Adresa: Dr. PALOCZ, medic de spital pociatist, Budapesta, VII., Rákóczi-ut. 10.

Se caută

Un ucenic pentru franselărie la D-l Nicolae Moldovan comerciant și franselar în Maros-Hévíz.

(193, 1-3.)

Nr. 535/1908.

CONCURS.

În conformitate cu dispozițiunile pentru administrarea fondurilor fundațiilor „Asociațiunii, pentru literatură română și cultura poporului român“, se publică concurs pentru „premiul Andreiu Murășan“ de coroane 300.

La concurs se admite ori-ce lucrare originală de cuprins literar, tipărită în Ungaria în cursul an. 1907.

Concurenții vor avea să înainteze până la 1 Iulie a. c. st. n. la biroul „Asociațiunii“ în Sibiu cinci exemplare ale lucrărilor. Decernerea premiului se va face în ședința plinară a secțiunilor științifice-literare, iar premiarea în adunarea generală din acest an.

Sibiu, 1 Iunie 1908.

Prezidiul Asociațiunii:

Ioșif Șterca Șaluța m. p.

Prăvălii de închiriat în Șomcuta-Mare.

Institutul de credit și economii, „CHIORANA“ cu sediul în Șomcuta-Mare (comitatul Sătmă) fostă capitală a districtului Chior, în casa proprie de nou edificată are de dat în chirie două prăvălii pentru doi comercianți; în acelaș edificiu afară de localitățile de prăvălii pentru fiecare comerciant sunt câte 3 chilii (odăi) de locuință, culină, cămară, magazin și pivniță.

Fiind ambele prăvălii în acelaș edificiu unul dintre comercianți poate ținea mărfuri de bășanie și coloniale (vegyes kereskedés) iar celălalt mărfuri de modă (rőfös kereskedés) atât pentru țărani cât și pentru inteligență.

Lipsa acestor două prăvălii în ținutul nostru, locuit în cea mai mare parte de români este de mult simțită; prin urmare doi comercianți harnici și conștiințioși ar putea realiza afaceri foarte bune, la ceea ce și direcțiunea institutului „Chioreana“ le va da tot concursul.

Reflectanții la aceste două prăvălii sunt rugați a să prezenta în persoană cel mult până în 1 Iulie a. crt. st. n. pentru a vedea localitățile de închiriat, a să informa despre împrejurările din ținutul nostru și eventual pentru statorirea condițiilor de contract.

Șomcuta-Mare, la 28 Maiu 1908.

Direcțiunea.

Concurs.

Direcțiunea institutului de credit și economii societate pe acții „CHIORANA“ din Șomcuta-Mare (com. Sătmă) publică concurs pentru ocuparea postului de practicant, retribuit cu un salariu anual de cor. 960.

Concurenții au să și trimită otertele cel mult până în 12 Iulie st. n. a. crt. la direcțiunea institutului, având să dovedească cu acte în regulă, că sunt absolvenți de vre-o școală comercială și să arete că ce limbi mai posed, afară de cea românească, atât în scris cât și în vorbire.

Concurenții cu praxă vor fi preferați.

Postul este de a să ocupa în 15 Iulie st. n. a. crt.

Șomcuta-Mare, la 28 Maiu st. n. 1908.

Direcțiunea.

Haideți se sprijinim comercianții români și numai dela comercianții români să cumpărăm.

Cine va cumpăra în anul acesta (cel puțin de 5 ori) dela comerciantul român: F. A. Degan din Fiume (Postafiock Nr. 163) va primi de anul nou un călindar românesc de părete gratis!!

Așa un călindar frumos nu a mai apărut până acuma Pentru cei interesați amintim, că conține un Bloc (carte) cu 365 foi în care să află toate sărbătorile noastre. Va avea și o corță frumoasă pentru epistole sau lucruri de mână și pe deasupra, reprezintă în pictură artistică portul Fiume.

Acest calendar împodobește ori și ge salon, deci recomandăm să nu lipsească din nici o casă românească.

Cereți prețurent românesc gratis! Degan trimite (franco) în un pachet de 5 kgr. și mai multe mărunțisuri.

Mulți îi laudă cafea cea bună, care costă un kgr. 1 fl. 20 (2 cor. 40), apoi Tea aromatică, Ciocoladă, „Aparat pentru fertul laptelui tare practic“. Mandule, Sardine, Stafide etc., pe cari la el în totdeauna le aflăm proaspete și cu prețul cel mai ieftin. Cei mai de frunte români comandă dela el. Faceți comandă de probă frați români și vă veți convinge.

Scrieți românește!

Vilă de vânzare.

Pozițiune admirabilă, pe Straje, cu curte și grădină care conține 4000 m.²; 55 m. front de stradă, se vinde din mână liberă cu preț redus.

Informațiuni Șirul Cetății Nr. 8 dela 9—10 oare a. m. și dela 3—4 oare p. m. (186,4—6.)

Avis!

La însoțirea economică comercială „MUGURUL“ din Elisabetopol (Erzsébetváros) se caută ca conducător un tînar român absolut de vre-o școală agronomică superioară. Reflectanții sunt rugați ași comunica condițiile. (195,1—3)

Autorități de rangul întâiu din lor și streinătate recomandă făina lui Kufeke pentru copii ca cel mai bun nutre-mânt la vomațiunii (vârsătură, diaree, catar de mațe etc.

„Der Säugling“ broșura instructivă sa capătă gratis în locurile de vânzare sau la R. KUFKE, Wien I.

O grădină mare

de o estensiune de circa 7 jugere cu pomi de tot soiul, casă cu 2 odăi, bucătărie și pivniță, fântână, la poziție foarte frumoasă, în Scheiu strada Valea-oului nr 43 aproape de biserica de pe tocile, se vinde de mână liberă.

Informațiuni la administrația „Gazetei“ Nr. 192,2—5.

Prețurile cerealelor din piața Brașov Din 12 Iunie 1908.

Măsura și greutatea	Calitatea.	Valuta în	
		Kor.	fl.
1 H. L.	Grâul cel mai frumos.	18	—
"	Grâu mijlociu . . .	17	—
"	Grâu mai slab . . .	16	—
"	Grâu amestecat . . .	18	—
"	Săcară frumousă . . .	14	—
"	Săcară mijlociă . . .	13	—
"	Orz frumos . . .	8	—
"	Orz mijlociu . . .	7	—
"	Ovės frumos . . .	6	40
"	Ovės mijlociu . . .	6	—
"	Cucuruz . . .	9	—
"	Mălaiu (meiu) . . .	16	—
"	Mazăre . . .	13	—
"	Linte . . .	26	—
"	Fasole . . .	10	—
"	Sămență de in . . .	20	—
"	Sămență de cânepă . .	15	—
"	Cartofi . . .	2	—
"	Măzărice . . .	—	—
1 kilă	Carne de vită . . .	1	12
"	Carne de porc . . .	1	20
"	Carne de oerbec . . .	—	—
100 kil.	Său de vită prospăt . .	40	—
"	Său de vită topit . . .	62	—

Publicațiune.

Mercuri în 4/17 Iunie 1908 la 10 oare a m. să va ținea în cancelaria subsemnatei Eforii, licitațiune publică pentru arândarea grădinei Buntoiu din dosul caselor din str. Prundului nr. 37, anul 1908.

Brașov, în 27 Maiu v. 1908.

Nr. 191,2—2. Eforia școalelor centrale gr.-or. rom. din Brașov.

Institut indigen. Banca de asigurare

„TRANSILVANIA“

din Sibiu

intemeiată la anul 1868

în Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune,

edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix, asigurări de copii, de studii, de zestre, rente pe viață întregă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală.

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: Capital asigurat asupra vieții:

95,816.412 cor.   **9,882.454 coroane.**

Dela întemeiere institutul a solvit:

pentru despăg. de incendii **4,484,278-83 c.** pt. capitale asig. pe viață **4,028,113-12 c.**

Oferte și informațiuni se pot primi dela: Direcțiunea în Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 etagiul I., curtea I., și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj, și Oradea-mare, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Pictor român.

Să sprijinim arta română!

Aduc la cunoștința On. Public în deosebi Domnilor Preoți că stabilindu-mă în comuna mea Agârbiciu, primesc în executare **ori-ce pictură** ca: Iconostase (altare), icoane orice feliu, orice mărimi pe pânză, lemn, zinc, aluminiu, cruci, prapori, restigniri pentru câmpuri etc etc., tot-felul de reparaturi.

Lucrez cu cele mai fine uleiuri și cu preț foarte moderat. Atestate și scrisori de mulțumire despre lucrurile mele stau la dispoziție.

Ca deosebită stimă

NICOLAE BACIU,

pictor bisericesc,

Agârbiciu (Szász-Enerbegy).

179,2 - 3.

Încălțăminte de tafelne

GHETE

original americane pentru Dame, Domni și Copii.

Papuci albi de atlas.	Cisme de lucru.	Ghete cu șinoare.
Papuci albi	Cisme Halina.	Ghete cu nasturi.
Papuci de dans	Cisme de vânat.	Ghete cu zug.
Papuci de gimnastică	Cisme de călărit.	Ghete de vol. ju.
Papuci călduroși	Gamasse.	Pantofi de casă
Papuci de postav	Galoci.	

pentru Dame, Domni și Copii.

Calitate solidă. — Magazin de încălțăminte. — Mare asortiment.

Fason modern. **ALFRED IPSEN Kronstadt,** Prețuri ieftine.

Strada Vămiei nr. 36, (vis à-vis de Cafeneaua Transilvania).

NICOLAE RONCEA,

primul măestru român de apaducte, canalisări, instalații de gaz și telefoane,

BRAȘOV, Pe Tocile Nr. 16,

se recomandă On. public din Brașov pentru ori și ce lucrare de **instalațiuni, canalisări și apaducte, closete, trenajații, pivnițe**, cu deosebire pentru lucrări de canalizare, closete (îmblători), conform planului de canalizare și al statutului orașănesc.

In curs de 14 ani de când lucrez în Brașov ori și ce lucrare mi s'a încredințat am executat spre mulțumirea celor ce m'au onorat cu lucrări în branșa mea.

BĂILE DE SĂNĂTATE BUZIAȘ

Stațiune de cale ferată poște și telegraf.

Dela gara de vest din Pesta Vagon accelerat direct. Sesonul dela 15 Maiu—15 Sept.

Băi speciale pentru boale de inimă,

pentru boale femești, suferințe de beșică și rinichi, piatră în beșică, catar de în estine și stomac, contra limfatecismului, gălbănării, anemiei, scrofule, contra slăbiciunii generale și contra de boale cronice la femei. Îscovare radioactive cu acid carbonic, sare și fer.

Prospect trimite la dorință: Direcțiunea băilor.

STABILIMENTUL DE ACID CARBONIC

AL BĂILOR MUSCHONG-BUZIAȘ,

liferează prompt ori-ce cantitate de acid carbonic curat, natural. Nu face parte din cartel.

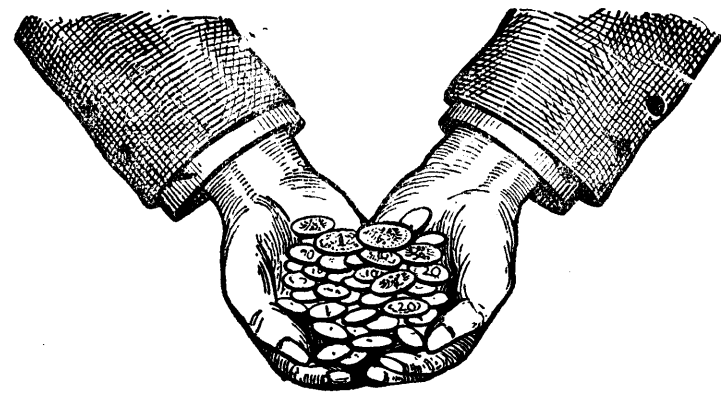
Să nu se confunde cu acid carbonic preparat artificial și puțin spornic.

— Serviciu prompt și conștientios. —

Adresa telegrafică: **MUSCHONG BUZIAȘ-FÜRDÖ.**

Interurban telefon: Nr. 18.

Interurban telefon: Nr. 18

Fie-care posesor a unei Trăsuri-motor a lui PUCH!

economisește mulți bani și mai mult năcaz.

Bicicle motor:

Siguranță mare:

HP. (35Kg.) 2 1/2, 2 3/4, 3 1/2, 4, 5 & 6HP.

Automobile:

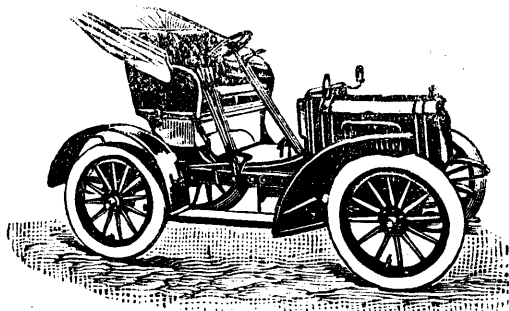
construcție simplă. Executare solidă:

5/9, 9/10, 14/16, 20/25 HP.

Benzin. Ulei. Părți constitutive

Pneumatice.

Reparaturi de automobile.

Reprezentant: **MICHAEL MOOSER,** Brașov, Strada Porții 39.

Primul atelier român de curelărie.

Primul atelier de curelar român

VASILIE MUSCALU

BRAȘOV, Strada nouă, Nr. 7.

Am onoare a recomanda On. Public din Brașov și jur

Atelierul meu de curelărie

provăzută cu tot felul de **hamuri de lucș și pentru lucru din piele de blanc**, precum și tot felul de curele de încins, d. e. șerpăre de piele de tot felul: **negre, galbene, de covor cu șinte**, care este sub conducerea mea proprie.

Se primesc și **reparaturi** de tot felul, d. e. **cufer, geante de călătorie și pungii.**

Totodată mai fac cunoscut, că în depozitul meu să află gata: **losel de lemn** în orice mărime, îmbrăcate în **curele fine.**

Cu stimă **Vasilie Muscalu.**

PREȚURI MODERATE.

Cruce séu stea după electro-magnetică

Patent Nr. 86867.

Nu e crucea lui Volta.

Vindecă și inviorează

Nu e mijloc secret.

pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a acest aparat vindecă bo-

se da împrejurării, că le vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra: **durerrilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunei sângelui, anemie, ameteii, ținturi de ureche, bătaie de inimă, agăriuri de inimă, asmă, anđul greu, agăriuri de stomac, lipsa poftel de mâncare, recesală la mâni și la picioare, reumă, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui și multor altor bôle, cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — In cancelaria mea se află atestate încurse din tôte părțile lumii, cari prefuesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine pôte examina aceste atestate Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca, i-se retrimite banii. Unde orice încercare s'a constatat zădarnică, rog a proba aparatul meu.**

Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că **aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta”, de ore-ce „Ciasul-Volta”** atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost **oficiou oprit**, fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut apreciat și cercetat. Deja ieftinătatea crucii mele electro-magnetice o recomandă indeosebi

Prețul aparatului mare e 8 cor. Pretul aparatului mic e 6 cor. folosibil la morburii, cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă.

Expediție din centru și locul de vëndare pentru țără și streinătate etc.

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V/28, Strada VADÁSZ 34, colțul strada Kálmán.

„Gazeta Transilvaniei” cu numărul 10 fileri se vinde la zaraful Dumitru Pop, la tutungeria de pe parcul Rudolf și la Eremias Nepoții.